

มโนธาตุ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๔๘

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจ เราตั้งใจฟังธรรม เรามีโอกาสนะ เราเกิดมาเป็นมนุษย์พบพระพุทธศาสนามีบุญกุศล มหาศาลเลย บุญกุศลนะ เพราะอะไร เพราะ “มโนธาตุ” เรามีมโนธาตุกันนะ มโนเป็นธาตุ ใจเป็น ธาตุ ถ้าเป็นธาตุต้องเป็นสสาร สิ่งที่สสารมันมีอยู่ มันถึงพาเกิดพาตายไป แต่เราเข้าใจกันว่าชีวิตนี้มี ในปัจจุบันนี้เท่านั้น คือเกิดมาในปัจจุบันนี้ตายแล้วก็สูญ ความคิดกันเป็นอย่างนั้นนะว่าตายแล้วก็ สูญ ไม่มีอะไรหรอก เกิดมาแล้วก็ใช้ปัจจุบันนี้...ถ้าคิดกันอย่างนี้ มันก็เป็นวัตถุ

สิ่งที่เป็นวัตถุ เห็นไหม การเราจะปั้นรูป เราจะขึ้นรูปอะไรต่างๆ ถ้ามันมีความชำนาญเราจะ ปั้นได้มากเรื่อยไป พ่อแม่ก็เหมือนกัน การเกิดมาของลูก พ่อแม่มีลูกคนแรก คนที่ ๒ ก็อยากให้ลูก เป็นคนดีทั้งหมด แต่ทำไมมันเป็นไปตามกรรมล่ะ ตามกรรมนะ ถ้าพ่อแม่ในตระกูลนั้นลูกเกิดมา เป็นคนดีหมด นั่นคือสร้างบุญกุศลมานะ ไม่ใช่ว่าเกิดมาแม่ในตระกูลหนึ่ง จะมีคนดีคนเลวปนกัน หรือคนเลวทั้งหมดก็ไม่ใช่ จะมีคนเลวก็มาก จะมีคนดีทั้งหมดทั้งตระกูลก็ใช่ อันนี้มันเกิดจากอะไร ล่ะ? มันเกิดจากบุญกุศลไป

เราได้สร้างบุญได้สร้างกุศลมา สิ่งที่มีบุญมีกุศลมาพาเกิดในสิ่งที่ดี อันนี้ใครเป็นคนสอน? องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้สอนไว้ ถ้าไม่มีองค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนไว้ เรา เป็นคนตาบอด ทั่วๆ ไปเป็นคนตาบอด แล้วก็สอนไปเป็นคนตาบอด คนตาบอดสอนคนตาบอดมัน จะพากันไปไหนล่ะ? มันก็พากันเวียนอยู่ในวัฏฏะไง คือเกิดตายเกิดตายในวัฏฏะ ไม่มีทางจะออก พ้นไปจากวัฏฏะได้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญาธิการมาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วขณะที่สร้างสมบุญญาธิการมา เพราะอะไร เพราะเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนอดีตชาติไป บุญเพนิวาสานุสติญาณย้อนอดีตชาติไปตลอด สิ่งที่เกิดพาทายมันมาจากบารมีธรรมไง ถ้าผู้ใดสร้างสมบุญญาธิการมา ถึงที่สุดแล้วมันตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มีอยู่ ๒ จำพวก คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระปัจเจกพุทธเจ้าเท่านั้นที่จะตรัสรู้เองโดยที่ไม่มีกรรม

ไม่มีกรรม คือไม่มีศาสนธรรมคำสั่งสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ไง ที่เราฟังธรรม ฟังธรรมตรงนี้ ธรรมที่เกิดมาจากหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และวางธรรมไว้ไง วางธรรมให้เราก้าวเดินตามนั้น เราถึงว่าเรามีอำนาจวาสนา ถึงว่าเกิดมาในปัจจุบันนี้จะทุกข์จะยากมันก็เป็นธรรมชาติ ธรรมชาติคือการเกิดและการตาย สิ่งที่เกิดและการตาย ในเมื่อมีการเกิดอยู่ สิ่งที่มีอยู่มันต้องย่อยสลายเป็นธรรมดา

ชีวิตนี้ก็เหมือนกัน การเกิด มีการเกิดต้องมีทุกข์ มีการเกิดต้องมีการเจ็บปวด มีการเกิดต้องมีการกระทบกระทั่งกัน สิ่งที่เกิด แต่เราเกิดมาเพื่อสะสาง ชำระสะสางไง เพราะเราเป็นผู้ที่มีอำนาจวาสนา เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา ทั้งๆ ที่เราไม่ต้องสร้างสมบุญญาธิการเป็นพระปัจเจกพุทธเจ้า หรือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔ อสงไขย แสนมหากัป ๔ อสงไขยกว่าจะตรัสรู้ณะ

แล้วนี่เราสร้างมา แล้วถ้าไม่สร้างมา เราไม่ได้ทำมาเลยหรือ

ถ้าเราไม่ได้ทำมา เราทำไมมีความเชื่อมั่นล่ะ เราทำไมมีศรัทธา เรามีความเชื่อ ถ้ามีศรัทธา ความเชื่ออันนี้ สิ่งนี้เป็นสิ่งที่บุกเบิก บุกเบิกมาในหัวใจของเรา โลกเขาต้องแสวงหากัน สิ่งใดที่เขามีความแสวงหา เขาศึกษาเขาเล่าเรียน อันนั้นว่าเป็นคุณสมบัติของเขา แต่ในศาสนธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า...ละ ปล่อยวาง พยายามชำระ ละถอน สิ่งที่ถอน เห็นใหม่ มันถึงเป็นการทวนกระแส สิ่งที่จะมีศรัทธาความเชื่อ แล้วไปสละละสิ่งที่เป็นหัวใจ มโนธาตุนะ

ในสมัยพุทธกาลนะ มีกษัตริย์ที่เขาไม่เชื่อเรื่องจิตวิญญาณ เขาเป็นกษัตริย์แล้วเขามีอำนาจวาสนาอยู่ อยากจะค้นคว้า เวลานั้นกโทยประหารนี่เอาไว้ในหลอดแก้ว เอาแก้วครอบไว้ จะดูจิตวิญญาณออกจากหลอดแก้วนั้น เอานักโทยประหารไว้ในหม้อ ปั่นหม้อดินให้ใหญ่ขึ้นมา เอานักโทยดื่มทั้งเป็น เพราะเขาเป็นโทยประหาร แล้วเวลามีนักโทยใกล้ตาย ถ้าตายแล้วนะ ไปนรกหรือไปสวรรค์ให้กลับมาบอก เห็นไหม เขาค้นหามโนธาตุโดยสิ่งส่วนภายนอกไป

สิ่งที่จะคั่นหามโนธาตุ มันต้องเป็นเรื่องของมโนธาตุ คั่นหามโนธาตุ ก็ต้องเอาใจคั่นจากใจของเรา มา ถ้าเอาสิ่งวิทยาศาสตร์ เอาสิ่งที่เป็นทฤษฎีต่างๆ มาคั่นหามโนธาตุ เป็นไปไม่ได้หรอก

ในสมัยพุทธกาลก็มีอย่างนั้น กษัตริย์ในสมัยพุทธกาลเขาก็ไม่เชื่อเรื่องนี้เหมือนกัน เพราะไม่เชื่อเขาถึงคั่นคว่ำของเขา แล้วก็คั่นคว่ำอย่างใดก็ได้ ถ้าไม่มีศรัทธามีความเชื่อ เรามีศรัทธามีความเชื่อ แล้วเราเกิดมา อยู่ในโลกลี เขาเกิดมาของเขา เขาใช้ชีวิตของเขา เพราะการเกิด จิตปฏิสนธิ วิญญาณนี้ต้องปฏิสนธิในไข่ ในครรภ์ของมารดา เกิด ๔ อย่าง เกิดในไข่ เกิดในน้ำคร่ำ เกิดในโอบปาติกะ เกิดแล้วต้องทุกข์ทั้งหมดเลย

ผู้ที่เกิดเห็นใหม่ เกิดมาๆ อะไรพาเกิด? เพราะกิเลสอวิชชาพาเกิด ถ้าไม่มีกิเลสจะเอาอะไรมาเกิด คนที่เกิดมามีกิเลสทั้งหมด สิ่งทีพาเกิดพาให้เกิด แต่สิ่งที่กิเลส สิ่งที่เป็นคุณงามความดีละ มันก็เป็นสิ่งที่เป็นบุญกุศล ออกุศลเกิดในหัวใจ นี่กิเลสพาเกิด ในเมื่อกิเลสพาเกิดขึ้นมา เกิดขึ้นมาแล้ว ถ้ายังมีอวิชชาอยู่ ยังมีความลุ่มหลงในโลกอยู่

คูลี เขาเอาชีวิตของเขาไป ในโลกเกิดมาทุกข์เหมือนกัน คนเราเกิดมาอายุสั้น อายุยืนต่างกัน แล้วอยู่ในโลกประสบวิบาก ประสบความกระทบกระทั่งนอนในโลกต่างๆ กัน เขาก็เพิดเพลินของเขา นะ เพราะอะไร เพราะชีวิตจิตใจเขาหายบง จิตใจเขาหายบง เขาเข้าได้ขนาดนั้น เข้าได้ว่าสิ่งนี้เป็นความสุข สิ่งนี้เป็นความสุขความปรารถนาของเขา ถ้ามีสิ่งใดสะสมมาเป็นความปรารถนาของเขา ทั้งๆ สิ่งนั้นเป็นของแสดงนะ

เราเจ็บไข้ได้ป่วยของแสดงเขาไม่ให้กินเข้าไปนะ มันจะไปกระเทือนกับโรคนั้น ให้โรคนั้นรุนแรงขึ้นมา หรือถึงกับรักษาไม่ได้ แต่สิ่งที่เป็นโลกมันเป็นของแสดง แสดงกับอะไร? แสดงกับกิเลสตัณหาความทะยานอยาก มีสิ่งใดบ้างที่มันได้แล้วมันสมปรารถนาแล้วมันพอ ไม่มีสิ่งใดพอเลย ถ้าพินนะ เราไม่ชักพินออกจากกองไฟ ไฟนั้นจะไม่เคยมอดเลย แล้วเราพยายามเอาสิ่งนั้นเติมเข้าไป เราพยายามใส่พินเข้าไปในกองไฟนั้น มันจะเผาไปขนาดไหนละ

นี่ก็เหมือนกัน เราไปหาสิ่งที่กิเลสมันต้องการ สิ่งทีมันปรารถนา เห็นใหม่ กิเลสมันมีทิวฐิ มันมีมานะ มันมีความอหังการในหัวใจของมัน แล้วมันก็หลอกใช้ชีวิตเราทั้งชีวิตเลย ถ้าไม่มีศาสนา จะแสวงหาความสุขขนาดไหน เขาจะไม่ประสบความสำเร็จของเขาเลย มันเป็นเครื่องล่อ กิเลสนี้เป็นเครื่องล่อให้เราก้าวเดินตามมันไป มันปรารถนาสิ่งใดมันตั้งได้นะ ตั้งได้

เหมือนเรามองเด็กเลย เด็กๆ มันอยากได้สิ่งใด ของเล่นที่เราซื้อมาเราไปวางไว้ที่ใด เด็กมันจะลุกไปหยิบสิ่งของเล่นสิ่งนั้น นี่ก็เหมือนกันชีวิตเรานะ ที่เราไขว่คว้าอยู่นี้มันเป็นสมมุติ สิ่งที่เป็นสมมุติก็เหมือนของเล่นๆ แล้วเราก็ไปจริงจังกับมัน เราไปยึดมั่นถือมั่นมัน เราไปต้องการมัน เราไปแสวงหามัน เห็นไหม กิเลสมันปิดตาใจ แล้วมันก็แสวงหาสิ่งนั้นมาเป็นสิ่งที่เป็นที่พึ่งของมัน เป็นที่อาศัยของมัน เป็นที่พึ่งอาศัยสำหรับร่างกาย

เวลาพระออกบวชมีปัจจัย ๔ ปัจจัยเห็นไหม ปัจจัย ๔ มีบริขาร ๘ มีปัจจัย ๔ เครื่องอาศัย นี้เพราะอะไร เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์นะ เป็นศาสดาของเรา วางธรรมและวินัยแล้วให้เราก้าวเดินไป เห็นไหม ชีวิตนี้มันต้องการสิ่งใด จะดำรงชีวิตด้วยสิ่งใด ชีวิตนี้ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติจะถนอมรักษาชีวิตนี้มากเพราะอะไร เพราะถ้าตายไปนะ ไปเกิดในภพชาติใด เราจะไปเจอศาสนาหรือไม่เจอ เราจะเจอครูบาอาจารย์ของเราที่จะเป็นผู้ชี้นำหรือไม่

ฉะนั้น ชีวิตนี้ต้องสงวนรักษาไว้เพื่อจะชำระล้างกิเลสใจ

ถึงว่า ปัจจัยเครื่องอาศัย ปัจจัย ๔ นี้เครื่องอาศัย ในมีชีวิตใจ นี่ก็เป็นปัจจัยเครื่องอาศัย

คนเกิดมามีอำนาจ มีกรรมต่างๆ กัน เราเกิดมา ในเมื่อเราไม่มีโอกาส เราเป็นคฤหัสถ์เป็นผู้ที่ฝืนการประพฤติปฏิบัติ เราก็ต้องพยายามของเราสิ พยายามของเราละ สิ่งที่เราอาศัยกันทางโลกนะ สิ่งนี้เป็นเครื่องอาศัยเท่านั้น ถ้าเราไปจริงจัง ไปยึดกับมัน ไปวิตกกังวลมา มันก็เป็นจุดกระชากให้หัวใจเราออกไป

คูสิ การตั้งสติ การทำความสงบของใจขึ้นมา มันง่ายไหม? มันไม่ง่ายเลย สิ่งนี้มันทำได้ยากมาก แล้วยังมีเครื่องกังวล ยังมีของแสดงคอยเข้าไปเติมให้หัวใจมันฟุ้งซ่านตลอดเวลา มันจะเป็นประโยชน์กับเราไหมละ

มันเป็นเพราะอะไรละ เพราะเราไม่มีสติ เพราะเราไม่มีครูบาอาจารย์ชี้นำ เพราะเราไม่มีหมู่คณะที่เป็นสัปปายะ ถ้าหมู่คณะเป็นที่สัปปายะนะ เขาจะชวนกันออกประพฤติปฏิบัติ สิ่งใดที่เป็นเครื่องของแสดงจะช่วยกันปิดออก “คบบมิตรดี” มิตรนั้นนะ มิตรที่ดี แม้แต่เพื่อนของเราพลั้งพลาดไป จะคอยป้องกัน จะคอยเตือนกัน มิตรดีใจ ถ้าคบคนเทียมมิตร จะเข้ามาประพฤติปฏิบัติแล้วก็ชวนกันไป ไปที่นั่น ไปที่นี้ ไปมันเรื่อยไปเลย

เพราะความสงบมันอยู่ที่ใจนะ การประพฤติปฏิบัติมันอยู่ที่กายกับใจนี้ ถ้าเราเอากายกับใจของเราไว้ สิ่งทีปฏิบัติมันเป็นธรรมปฏิบัติเลย แต่ถ้าเราสักแต่ว่าทำ แม้แต่การเดินจงกรม เราเดินจงกรมโดยไม่มีสติ สักแต่ว่าเดิน หุ่นยนต์มันก็เดินนะ เครื่องยนต์กลไกเดี๋ยวนีเขาก็ทำของเขาได้ทั้งนั้นนะ แล้วมันได้อะไรขึ้นมาละ เครื่องยนต์กลไกมันทำสิ่งใดแล้วมันยังได้คุณสมบัติของมัน เพราะมันได้งานของมันขึ้นมา เขาตั้งโปรแกรมไว้ขนาดไหน มันจะทำได้ของมันอย่างนั้นนะ มันจึงได้เนื้อของงาน

เราสักแต่ว่าเดินเพราะขาดสติ ถ้ามีสติความเพียรจะเป็นความเพียรชอบ ถ้ามีสติขึ้นมา เราจะมีสติความเพียรของเราขึ้นมา แล้วกำหนดของเราขึ้นมา “ศีล สมาธิ ปัญญา” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้คัมภีร์เข้ามาที่นี้นะ ให้คัมภีร์เข้ามาที่มโนธาตุ เพราะงานมันอยู่ที่นี้ ถ้ามโนธาตุนะ ในเรื่องของศาสนา ศาสนานะ เรื่องเป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรม

ในการศึกษาการค้นคว้ากันอยู่นี้ เขาไปทำกันโดยคนตาบอด ในการประพฤติปฏิบัติ สิ่งต่างๆ ต้องประพฤติปฏิบัติต้องวิปัสสนาไป...นี่คิดกันแต่เรื่องของว่าเป็นเอากิเลสออกหน้าใจ ว่าต้องใช้ปัญญา ในปัญญาในการใคร่ครวญอย่างนี้ การศึกษาอย่างนี้ การวิปัสสนาอย่างนี้ มันจะปล่อยวาง มันจะมีความสุข มันจะมีความว่างเห็นใหม่ การปล่อยวางอย่างนั้น การปล่อยวางโดยใช้โลกียปัญญา ในเมื่อธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เหมือนกับเราเป็นโรค เราเป็นโรค บางโรคมันไม่ต้องรักษามันก็หายได้เอง

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อมันมีความวิตกกังวล มันมีเรื่องความสุข ความทับถมในหัวใจ เราไปศึกษาธรรมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเราก็เข้าใจ สิ่งที่เราเข้าใจมันก็เข้าใจ มันก็ปล่อยวาง การปล่อยวางอย่างนี้มันไม่ถึงมโนธาตุหรอก

สิ่งที่จะถึงมโนธาตุนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาตรัสรู้ คั้นเพ็ญเดือน ๖ เริ่มต้นตั้งแต่อวดอาหารมา ๔๕ วัน สิ่งที่ว่าขนาดว่าจนจน รากขนเน่าหลุดหมด กลั่นลมหายใจจนสลบถึง ๓ หน ทำอุกฤษฏ์เพื่ออะไร? เพื่อจะเอาชนะกิเลสให้ได้ กิเลสมันอยู่ที่ไหน เพราะมโนธาตุ ไม่รู้จักมโนธาตุ มโนธาตุมันคือใจใจ คิดว่ากิเลสมันอยู่ที่เรา เราอยู่ที่ไหนละ เราก็คือร่างกายเราใจ เป็นสิ่งที่ป็นวัตถุจับต้องได้ใช่ไหม สิ่งที่จับต้องได้เรารู้สึกเรา

ในการประพฤติปฏิบัติปัจจุบันนี้ก็ว่าอย่างนี้ “นี่คือเรา ในความรู้สึกคือเรา สิ่งนี้ ปัญญาที่เป็นเรา”...มันเป็นไปไหน มันเป็นเรื่องของขั้น ๕ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ “ขั้น ๕” ขั้น

กับจิตใจ สิ่งที่จิตดำมีพลังงานมีตัวจิตอยู่ ขณะที่เรานั่งอยู่ เราเห็นสิ่งต่างๆ อยู่ ถ้าจิตเรามันไม่รับรู้ มันเพลิน นั่งอยู่ด้วยความสบายใจ สิ่งนี้ผ่านตาไปเราก็ไม่รู้ว่าจะไรนะ เห็นใหม่ ขณะที่เห็นด้วยตานี้ ตาเนื้อเห็น แต่หัวใจ จิต พลังงานมันไม่ส่งมาที่ขันธ์ ๕ มันจะรับรู้สิ่งนี้ไม่ได้เลย

แต่ถ้ามันผ่านมาเห็นใหม่ แล้วสิ่งใดมันเป็นสิ่งที่บาดหมาง เป็นสิ่งที่กระเทือนหัวใจมันจะยึดสิ่งนี้มาก สิ่งนี้อาการที่ว่าใช้ปัญญาที่ปล่อยวางๆ กันอยู่อย่างนี้ มันเป็นเรื่องปกติของสามัญสำนึก ใจ สามัญสำนึกของเรา ด้วยความนึกความเห็นของเรานี้สามัญสำนึก เพราะเราเกิดมาเป็นมนุษย์มีธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ เกิดเป็นเทวดา เป็นพรหมเห็นใหม่ ขันธ์ก็ต่างกัน ความคิดความรู้สึกก็ต่างกัน มันเป็นเรื่องของใจทั้งหมดเลย มันเกิดจาก “มโนธาตุ”

ถ้าไม่มีจิตตัวพาใจพาเกิด จะไปเป็นอินทร์ เป็นพรหม เป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม มาจากไหน เป็นมนุษย์ เป็นสัตว์เดรัจฉาน มันไปจากไหนล่ะ? มันไปจากมโนธาตุนี้ สิ่งที่มีมโนธาตุมีอยู่มันมีวิชาปกครองอยู่ เห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาทดสอบมากับทุกๆ อย่างแล้ว เพราะไม่ได้ค้นคว้าเข้าไปที่ใจ ไม่ได้ค้นคว้าเข้าไปที่อยู่ของกิเลส ถึงว่าย้อนกลับมา ตั้งแต่โคนต้นหญ้า โคนต้นหญ้าเพราะว่าโคนต้นหญ้าที่มันอยู่สมัยเด็ก ถึงย้อนกลับมา นี่ความสงบร่มเย็น

นี่ก็เหมือนกัน ในความสงบร่มเย็นของเรา เราก็ว่าเวลาจิตสงบเข้ามา สิ่งที่มีความสงบร่มเย็น เจ้าชายสิทธัตถะคิดถึง ตั้งแต่พระเจ้าสุทโธทนะออกแรกนางวัณฺณ เห็นใหม่ นี่ความสงบร่มเย็น สิ่งที่ยึดสงบร่มเย็นนั้นเป็นมโนธาตุใหม่ สิ่งที่เป็นมโนธาตุคือความเป็นสัมมาสมาธิ จิตสงบเข้ามา สิ่งนั้นมันเป็นจิตคิดๆ ใจ มันเป็นเรื่องที่จิตสงบเข้ามาแต่ไม่ได้แก้กิเลสสิ่งใดเลย ถึงได้ว่าขณะที่เป็นราชกุมาร พอเวลาสงบขึ้นมามันฝังใจนะ สิ่งใดที่มีความสงบร่มเย็นมันฝังใจ

คิดถึงตั้งแต่โคนต้นหญ้าแล้วเริ่มกำหนดอานาปานสติ เวลาปฐมยาม บุพเพนิวาสานุสติญาณ สิ่งนี้เป็นมโนธาตุใหม่ บุพเพนิวาสานุสติญาณคือข้อมูล คือขันธ์ ๕ สิ่งขันธ์ ๕ คือความจำได้ หมายถึง สิ่งขันธ์ ๕ สัญญาคือความจำได้หมายรู้ สิ่งที่เป็นข้อมูลในหัวใจ นี่เพราะว่าการสร้างบุญกุศลมาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ย้อนอดีตชาติไปทั้งหมดเลย สิ่งนี้มันยังไม่เข้าถึงมโนธาตุนะ สิ่งที่เป็นมโนธาตุมันเป็นอวิชาใจ นี่เป็นแค่ขันธ์

เวลาเราประพฤติปฏิบัติ ผู้ใดระลึกอดีตชาติได้ เราว่าผู้นั้นเป็นผู้ที่มีคุณธรรม ขณะที่นึกอดีตชาติก็ว่านี่ว่าเป็นคุณธรรม เป็นสิ่งที่ เป็นธรรม... ไม่ใช่ธรรมนะ สิ่งที่ไม่ใช่ธรรมเพราะมันไม่ใช่มรรค ไม่ใช่มรรค

ระลึกอดีตชาติ ถ้าระลึกอดีตชาติ เราระลึกในปัจจุบันนี้ เราคิดถึงเมื่อเดือนที่แล้วเมื่อปีที่แล้ว เราก็ย้อนได้ ย้อนในชีวิตปัจจุบันนี้ ถ้าย้อนถึงที่สุดมันก็จะเข้าไปถึงได้เหมือนกัน สิ่งที่เรา ถ้าความสงบเข้ามา มันเป็นมรรคใหม่? มันไม่เป็นมรรค ถ้าไม่เป็นมรรคมันก็เป็นอาการของใจ มันเข้าไปไม่ถึงมโนธาตุใจ เข้าไปถึงอาการคืออะไร? เกาของจิตไม่ใช่ตัวจิต อาการเกิดดับจากจิตไม่ใช่ตัวจิตนะ

สิ่งที่ไม่ใช่ตัวจิต เห็นไหม จนสิ่งนี้ไปถึงที่สุดแล้วไม่ใช่ เจ้าชายสิทธัตถะมีสติสัมปชัญญะ ย้อนกลับมา จุตูปปาตญาณ นี้อากาศ อดีตอนาคตจากใจดวงนี้แกก็เลสไม่ได้ สิ่งแกก็เลสไม่ได้ แต่ถ้าเราไปคิด สิ่งนี้จะดึงให้ใจนี้ไปตามนั้น “ดึงให้ใจนั้น” คือส่งออกไป

การประพฤติกปฏิบัติ มีแต่ทวนกระแสย้อนกลับมาตัวที่ใจ แต่ถ้าใจรู้กระทบสิ่งใด เหมือนกับการทำความสงบของใจเรานี้ ถ้าผู้ที่มีอำนาจจิตสงบจะเกิดนิमितจะเกิดสิ่งต่างๆ สิ่งนี้รับรู้ได้ เพราะอะไร เพราะมันเป็นบารมีของใจดวงนั้น จิตของเราสร้างสมบุญญานุการมาต่างกัน ความเชื่อของเราว่า เชื่อยึดมั่น เชื่อคลอนแคลน เชื่ออย่างไร เห็นไหม ศรัทธา อจลศรัทธา อจลศรัทธาคือเข้าไปประสบเข้าไปพบเห็นของใจ มันเข้าไปสัมผัส สิ่งนี้เห็นแล้วมันจะฝังหัวใจมาก ศรัทธา กับอจลศรัทธาต่างกัน ในเมื่อสิ่งนี้มันเป็นอาการของใจที่มันสะสมมา เราไปเห็นสภาวะแบบนั้น

เจ้าชายสิทธัตถะเห็นบุพเพนิวาสานุสติญาณ ย้อนอดีตชาติได้ทั้งหมด... ไม่ใช่

จุตูปปาตญาณจิตไปเกิดที่ไหน...ก็ไม่ใช่

ย้อนกลับมาถึงที่สุด อาสวัภขญาณ

อาสวัภขญาณเข้าไปตรงไหนล่ะ? นิมโนธาตุ สิ่งที่เป็นมโนธาตุคือตัวของใจ ขณะที่เข้าไปมโนธาตุ อาสวัภขญาณเกิดจากตัวของจิต จากที่ตัวของจิต จิตตัวนี้ทำลายกิเลสออกมา นี่วิมุตตिसุข จากมโนธาตุเป็นธรรมธาตุใจ

ถ้าเป็นธรรมธาตุขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเวลาสาวกละ สาวก-สาวกจะทำไมพระสารีบุตรต้องเป็นพึงเทศน์ของพระอัสสชิ ทำไมถึงเป็นพระโสดาบันก่อนล่ะ

จิปปาภิญญา ผู้ที่ประพาศิเร็วรู้เร็ว มีคุณธรรม พาหิยะขณะที่เป็นคฤหัสถ์ที่ว่าเป็นอาจารย์สอนนะ จนเพื่อนในอดีตชาติมาเตือน “ไม่ใช่หรือก ไม่ใช่พระอรหันต์” จนพาหิยะต้องมาขอพึ่งเทศองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์สอนพาหิยะทีเดียว พาหิยะเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาเลย แต่มันอำนาจวาสนาไป ขอบวชแต่ไม่มีบริวาร ต้องไปหาบริวารนี้จิปปาภิญญา

ผู้ที่ปฏิบัติเร็วรู้เร็ว มี ขณะที่ปฏิบัติตั้งแต่วิปัสสนาไป โสคาบัน สกิทา อนาคา อรหัตตผล เข้าถึงจิตดวงนั้นเลย นี่เป็นผู้ที่สร้างสมบุญญานิกการมาต่างกัน แต่ผู้ที่ประพาศิปฏิบัติ เวไนยสัตว์ ผู้ที่เราเวไนยสัตว์มีความเชื่อมีความศรัทธาของเรา เราจะค้นคว้าของเรา เราต้องย้อนกลับเข้ามา

ในฤทธิชีพรในสมัยพุทธกาล หรือในสมัยปัจจุบันนี้ ดูทางที่ว่าพวกโยคีเขาฝึกเขาทำสมาธิกัน แล้วเขาทำสมาธิได้ แล้วใช้สมาธิใช้ยกของ ใช้ทำสิ่งต่างๆ เราไปเห็นแล้วเราไปทิ้ง ไปพอใจกับเขานะ สิ่งนี้เป็นสิ่งที่นอกศาสนา

ในศาสนาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ตรัสรู้ธรรมขึ้นมา แล้ววางธรรมวินัยให้เราก้าวเดิน “ศีล สมาธิ ปัญญา” มโนธาตุในหัวใจของเราสำคัญที่สุด เรื่องของคนอื่นเป็นเรื่องของคนอื่นนะ หมู่คณะเราอยู่รักกัน เราอยู่ด้วยกัน เราเป็นสัปปายะ เป็นหมู่คณะที่มีความร่มเย็นเป็นสุข สิ่งที่ร่มเย็นเป็นสุขเพราะมีทิวาฐิสมอกัน มีความเห็นสมอกันเพื่อจะประพาศิปฏิบัติ เราจะพึ่งพาอาศัยกัน

เวลาภิกษุในสมัยพุทธกาลเจ็บไข้ได้ป่วย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปอุปัฏฐากเองเลย เพราะอะไร เพราะผู้ที่ออกบวชไป เขาสละบ้านเรือนของเขาออกมา เขามีบริวาร ๘ เขาพยายามค้นคว้าของเขา ค้นคว้าของเขานะ ถ้าผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เขาจะรู้ธรรมโดยสัจจะความจริง แล้วขณะที่เขาปฏิบัติธรรม แล้วเราส่งเสริม เวลาเราทำบุญกุศลขึ้นมา เราทำกุศล เวลาทำกุศลเราให้ สละทานเห็นไหม

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดา เป็นพระอรหันต์ เวลาท่านให้ธรรมเป็นทานไป สิ่งนี้เป็นทานนะ ทั่วๆ ที่สร้างสมบุญญานิกการมาด้วยทาน สละมาเป็นพระโพธิสัตว์ ขณะที่รู้สัตว์ขนสัตว์ก็ให้ปัญญา สิ่งปัญญา ปัญญาย้อนกลับไปตรงนั้นไป ย้อนกลับไปทิมโนธาตุ ให้มโนธาตุนี้มันชำระกิเลสออกมาให้ได้

เวลาภิกษุป่วยไข้ไปรับไปอุปัฏฐากเอง สิ่งนี้เป็นที่อาศัยกัน การอาศัยกันในหมู่ในขณะนี้ อาศัยกันในสัปปายะเป็นเครื่องดำเนิน จะมีความร่มเย็นเป็นสุข จะดิ่งกันไป แต่ถ้าในการประพฤติปฏิบัติ เห็นใหม่ เรื่องของคนอื่นเขา ทุกข์ของเขา มโนธาตุของเขา การเกิดและการตายของเขา ไม่ใช่จะทำให้เราชำระกิเลสของเราได้ มันต้องย้อนกลับมาดูมโนธาตุของเราไง นั่นต้องย้อนกลับมาที่เราละ

ถ้าย้อนกลับมาที่เรา เราจะต้องมีศีล มีศีลคือความปกติของใจ ความปกติละ การฝึกคิด เราทำองค์ของศีล เรามีเจตนาจะฆ่าสัตว์ ต้องมีสัตว์ เราทำลายสัตว์ให้ชีวิตนั้นตกลง ถ้าชีวิตถึงตกลงนี้ถึงครบองค์ประกอบของปาณาติปาตา

แต่ขณะที่เรากำลังคิดละ เรากำลังจะฆ่าสัตว์ เรากำลังจะทำลายเขา สิ่งนี้เป็นมโนกรรมนะ สิ่งที่เป็นมโนกรรม ศีลอธิศีลคือเกิดจากหัวใจ ถ้าหัวใจของเราไม่เบียดเบียนเขา มันจะทำให้เราร่มเย็นเป็นสุขไง ถ้าหัวใจเรากำลังเบียดเบียนเขา เบียดเบียนเขา เห็นใหม่ การคิดเบียดเบียนการจะทำลายคนอื่น สิ่งนี้เป็นให้อะไร? นี่มันพุ่งชนกันไง มันต้องคิดวิธีการ มันคิดต่างๆ สิ่งนี้เป็นความร้อนทั้งหมด

สิ่งที่เป็นไฟ เป็นราคะ เป็นสิ่งต่างๆ มันเผาหัวใจเราก่อนนะ มันเผาหัวใจเรา เรายังไม่รู้เลยว่ามันเผาหัวใจเลย แล้วเราว่าเราจะมาหามโนธาตุ เราจะทำให้สิ่งต่างๆ เราจะหามโนใจ สิ่งต่างๆ เห็นใหม่ ต้องทำความเข้าใจเข้ามา ถ้าสงบขนาดไหนแล้วมีเห็นไปเห็นสิ่งต่างๆ เห็นสิ่งต่างๆ

เพราะมันเป็นอยู่ที่จิตดวงนั้น เห็นต่างๆ เรากำหนดพุทธโศกเข้ามา เห็นเพราะใครไปเห็น? เพราะจิตดวงนี้ไปเห็น ถ้ามีสติสัมปชัญญะขึ้นมา เราจะไม่วุ่นวายนกับสิ่งใด เพราะเราเป็นผู้ไปเห็น เราเป็นผู้ให้ละ สิ่งที่ว่า เทวดา อินทร์ พรหม ต่างๆ เขาปกป้องเรา ยิ่งถ้ามีศีล สภาพต่างๆ ที่เขาจะมาขอส่วนบุญส่วนกุศล ขอส่วนบุญกุศลเพราะอะไร

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนทีไว้แล้วนะ อย่าให้ เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน พวกคฤหัสถ์เขาเอาดอกไม้ธูปเทียนมากกราบมาบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามหาศาลเลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกพระอานนทีให้คฤหัสถ์หรือผู้ที่ประพฤติ บริษัท ๔ ให้ปฏิบัติบูชาเถิด การปฏิบัติบูชา เพราะในการประพฤติปฏิบัติ เราจะบูชาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่จะปรินิพพานอยู่นั้นนะ นั่นคือศาสดาของเรา

แต่ถ้าพุทธะ ผู้รู้ใจ มโนธาตุมันอยู่ที่เรา ในการปฏิบัติบูชาของเราคือการอุปัฏฐากพุทธะองค์นี้ อุปัฏฐากใจของเราใจ เราตั้งสติ เราปฏิบัติบูชา แล้วในเมื่อเราปฏิบัติบูชา ผู้ที่เขาอยากได้บุญกุศลทำไมเขาจะไม่ขอส่วนบุญจากเราละ ในเมื่อเขาขอส่วนบุญจากเรา เขาเห็นสภาวะสิ่งใดเราก็แผ่เมตตาให้กับเขา เพราะมีสายบุญสายกรรม ถ้าไม่มีสายบุญสายกรรมเขาจะไม่มาหาเราหรอก ถ้าเราพึ่งพาอาศัยใครไม่ได้ เราจะไปขอเขาทำไม เราไปหาเขาทำไม เราจะไปหาใครก็แล้วแต่ เราจะพึ่งพาอาศัยเขาใช้ไหม เราอยากให้เราช่วยเหลือเราใช้ไหม ถ้าเรามีความทุกข์ร้อน

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตเราสงบนะ เราเห็นสภาวะแบบใด นั่นละเขามาหาเรา เขาต้องการสิ่งต่างๆ จากเรา ถ้าเราจิตเราสงบ เราเห็นสภาวะแบบนั้น เราก็อุทิศส่วนกุศลไป ถ้าเห็น ถ้าไม่เห็น จิตบางครั้งจะไม่เห็นสิ่งใดเลย จะสงบโดยธรรมชาติของเขา จะสงบขนาดไหน อย่าให้กิเลสบังงานะ

ถ้ากิเลสบังงานะ...นี่จิตเริ่มสงบแล้ว กำหนดพุทโธๆ จิตถึงสงบเข้ามา กว้างๆ อยู่อย่างนั้นละ แล้วว่างๆ ก็ให้ออกวิปัสสนา ครูบาอาจารย์สอนให้ออกวิปัสสนา...มันเป็นวิปัสสนิกนะ เพราะมันเข้าไปไม่ถึงมโนธาตุ ถ้าเข้าถึงมโนธาตุโดยมโนธาตุคิบบๆ หมายถึงมโนธาตุที่ยังไม่ได้ทำอะไรเลย

การเข้าถึงมโนธาตุนี้มันจะเริ่ม ถ้ากำหนดพุทโธเข้ามา จิตสงบเข้ามาขนาดไหน มันเมื่อกำหนดได้ มันยังกำหนดคำว่าพุทโธได้ มันยังเข้าไปไม่ถึงมโนธาตุหรอก เพราะอะไร เพราะขั้นที่ไม่ใช่จิต จิตไม่ใช่ขั้น ขณะที่ขั้นขั้น...เหมือนผลไม้ ผลไม้มันมีเปลือก เส้นส้มเส้นผลไม้ที่มีเปลือก มันจะมีเปลือกหุ้มผลไม้มันอยู่นี้ ก็เหมือนกัน อากาของใจมันเหมือนเปลือกผลไม้มันนั้น ในเมื่อเปลือกผลไม้มันนั้น ส้มเรากินทั้งเปลือก ขมนะ แต่ถ้าเราปอกเปลือกของส้ม เรากินเนื้อส้ม ถ้าเป็นส้มหวานนะจะหวานชุ่มคอมากเลย

นี่ก็เหมือนกัน ความรู้สึกของใจใจ ถ้าว่างๆ นั่นนะเปลือกส้ม เพราะอะไร เพราะมันกำหนดพุทโธได้ มันยังนึกคำว่าพุทโธได้ เป็นอาการของขั้น ในเมื่ออาการของขั้นคือเงา เงาสีต่างๆ มันสงบเข้าไม่ได้ มันก็เข้าถึงความสงบไม่ได้ เพราะมันเป็นสิ่งที่ว่า มันเพียงแต่ความว่างๆ ที่แบบผู้ที่สั่งสอนที่ตามอบ ว่ากำหนดอย่างนี้ ใช้ปัญญาอย่างนี้ มันปล่อยวางอย่างนี้ มันปล่อยวางอย่างนี้ มันปล่อยวาง...มันเป็นมิจฉาสมาธิใจ มันปล่อยแต่ไม่มีสติ

แต่ถ้ามีสติกำหนดพุทโธอยู่ พุทโธอยู่ กำหนดคำว่าพุทโธเข้าไปเรื่อยๆ ถ้ายังนึกพุทโธได้ แสดงว่าเราปอกผลไม้มันนั้น เปลือกนั้นเราปอกไม่ออก แต่ถ้าเรากำหนดพุทโธๆ จนถึงที่สุด เราปอกเปลือกออก ปอกเปลือกของผลไม้มันนั้นออก เราถึงเนื้อส้มนะ ถึงเนื้อส้ม อาการของความรู้สึกจะ

ต่างกันมหาศาลเลย อาการว่างๆ ว่างๆ อย่างนั้นนะมันอาการว่างๆ โดยสามัญสำนึก โดยกิเลสของเราให้คิดว่าว่าง กิเลสของเรานะ

แต่สิ่งจะความจริงมันต้องเป็นปัจจัยตั้ง มันเป็นสันตภิภูฏโก มันเป็นความรู้สึกของใจ ถ้าใจมันรู้สึกอย่างนั้น มันมีกำลังของมัน มันมีพลังงานของมัน ถ้ามีพลังงานของมันนะ ถ้าจิตสงบเข้ามา ฌณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ จิตสงบเข้าไปถึงข้อมูลมันจะเห็นกาย ถ้าจิตที่มีอำนาจวาสนา จิตที่ไม่มีอำนาจวาสนา เราจะน้อมไปที่กาย น้อมไปให้เห็นกาย เห็นกายเพื่ออะไร

จิตนี้มันยังเป็นสิ่งที่อากาของใจ ก็มันมีเชื้อ สิ่งที่มีเชื้อมีสิ่งต่างๆ มันยังไม่เข้าถึงมโนธาตุหรือ ถ้าเข้าไม่ถึงมโนธาตุ มันเข้าไปถึงสิ่งใดละ? มันเข้าไปถึงอากาของใจ มันเข้าไปถึงเปลือกใจ สิ่งที่มี อวิชชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญฺณํ นี้อากาของใจ ปัจจัยการอันรอบหนึ่ง มันก็ส่งออกมาเป็นชั้นอย่างละเอียด ชั้นอย่างหยาบ ชั้นอย่างกลาง ชั้นอย่างหยาบเห็นใหม่

ออกมาที่ไหน? ออกมาที่สักกายทิฏฐิ ความเห็นผิดใจ สิ่งที่เป็นความเห็นผิด ความเห็นเข้าใจใหม่? ความเห็นนี้ความเห็นคือเกิดจากใจ สิ่งที่มีใจมันมีพลังงานเฉยๆ ความเห็นนี้เป็นข้อมูลใจ ข้อมูลที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าไปประลึกถึงบุพเพนิวาสานุสติญาณ แต่ถ้าเรา สิ่งที่เป็นข้อมูลอย่างนั้นมันเป็นข้อมูลที่ระลึกหรืออดีตชาติ

แต่ข้อมูลของเราคือข้อมูลว่า เราเกิดมา สิ่งที่เราเกิดมาต้องเป็นของเรา เพราะอะไร เพราะกิเลสค้นหาความทะยานอยากมันปิดบังมโนธาตุไว้ให้อากาของใจนี้เคลื่อนออกมา เคลื่อนออกมา ยึด ยึดว่ากายนี้เป็นเรา สรรพสิ่งนี้เป็นเรา ความคิดหรือสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นมามันต้องเป็นเราแน่นอน เพราะมันเกิดเรามาใช่ใหม่นี้คือความคิดของกิเลสใจ

กิเลสนี้มีอำนาจมาก อยู่บนหัวของสัตว์โลก แล้วเหยียบสัตว์โลกอยู่ใต้อำนาจของมัน แล้วไม่ใช่ความคิดอย่างนี้ ตะล่อมให้จิตนี้อยู่ในอำนาจของมันตลอดไป ถ้าเรา จิตเราสงบเข้ามา จิตเราสงบเข้ามา ถ้ามันเห็นข้อมูลอย่างนี้ก็จะเห็น ถ้ามันไม่เห็นข้อมูลอย่างนี้ เราจะน้อมไป เพราะในการวิปัสสนา กาย เวทนา จิต ธรรม เป็นสติปัฏฐาน ๔

เวลาประพฤติปฏิบัติทุกคนอ้างว่าเป็นสติปัฏฐาน ๔ สติปัฏฐาน ๔ นั้นในตำรา มันเป็นกระดาษนะ สติปัฏฐาน ๔ สอนไว้ ในการว่าพิจารณากาย พิจารณากายโดยเห็นกาย พิจารณากาย พิจารณาเวทนาโดยเวทนา...สิ่งนี้ว่าไป แล้วพอเราศึกษาเข้ามาเป็นปริยัติ เวลาประพฤติปฏิบัติเราก็

ใช้อารมณ์ของเราน้อมนำไป มันเป็นวิปัสสนิกนะ เพราะมันนึกเอา มันใช้ความรู้สึกของเราไป แล้วมันก็จะปล่อยวางอย่างที่ว่านะ ว่าสรรพสิ่งนี้เป็นธรรมชาติ ปล่อยแล้วว่างๆ...ว่างๆ มันไม่มีเหตุมีผล ถ้ามันไม่มีเหตุมีผลนะ จิตนี้ต้องเกิดต้องตายไหม? จิตนี้ต้องเกิดต้องตายแน่นอน ถ้าจิตนี้ต้องเกิดต้องตายแน่นอน องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนอย่างนี้หรือ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้เป็นเห็นสติปัญญา ๔ โดยที่จิตมันสงบเข้ามาก่อนไง ถ้าจิตสงบเข้ามาก่อนนี้เป็นจิตดิบๆ

ถ้าเป็นมรรค ๘ สัมมาสมาธิ สัมมาสติ สัมมาสัมมัชฌันโต งานชอบใจ ถ้างานชอบ งานในทางโลกของเขานะ เขาทำโดยอามเห็งือต่างน้ำขึ้นมาเพื่อหาปัจจัยมาเลี้ยงเขา เลี้ยงครอบครัวเขา เลี้ยงพ่อแม่เขา เลี้ยงใจ เพราะเราเกิดมาเป็นอภิชาติบุตร เกิดมาแล้วรู้สึกคุณของพ่อแม่ของพี่ป้าญาติในบ้านของเรา เราก็ต้องอามเห็งือต่างน้ำมาเพื่อจะเลี้ยงดูครอบครัวให้ครอบครัวอยู่กันร่มเย็นเป็นสุข เพราะทุกคนมีปากและท้อง

โรคหิวบิบบิ้นทุกดวงใจ แม้แต่ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เราออกประพฤติปฏิบัติโรคหิวก็บิบบิ้นลงมานะ แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ถือธุดงค์วัตร ฉันทนเดียว ฉันทเพื่อให้ร่างกายนี้ดำรงชีวิตอยู่เท่านั้น สิ่งนี้เป็นเครื่องปัจจัยเครื่องอาศัย สิ่งที่ยังปัจจัยเครื่องอาศัยจากภายนอก สิ่งที่เป็นเรื่องของภายนอก แต่เรื่องของภายในละ เรื่องของภายในคือเรื่องของหัวใจใจ ถ้าเรื่องของหัวใจนี้จะย้อนกลับมาถึงหัวใจของเรา ถ้าในการประพฤติปฏิบัติ เพื่อจะไม่ให้ธาตุขันธ์มีกำลังนะ

ถ้าธาตุขันธ์มีกำลัง เวลาเรานั่งสมาธิ ทำไมเรานั่งสมาธิแล้วไม่ได้เป็นสมาธิละ เพราะอะไร เพราะพลังงานในหัวใจของเรามันเหลือใช้ซะ เรากินอาหารมาก กินอาหาร ๑ มื้อ เพื่อจะให้ชีวิตนี้ดำรงต่อไป แต่ ๑ มื้อก็ยังมีกำลังมากเกินไปเลย เราถึงต้องอดนอน อดอาหาร อดอาหารเพื่ออะไร? เพื่อให้กิเลสมันเบาลง เวลาอดอาหารโดยปกตินะ เหมือนกับคนไข้ฟื้นจากไข้ซะ ถ้าเราเอาอาหารคนไข้เวลาเป็นไข้ เจ็บไข้ได้ป่วยมานี้กินไม่ได้ สิ่งต่างๆ มันก็เรื่องสารอาหารในร่างกายมันก็น้อย มันก็ร่างกายก็เบา แต่เขาเป็นคนไข้ เขาอยู่โรงพยาบาลของเขา สิ่งนั้นก็เพื่อเขาฟื้นไข้ เขาต้องบำรุงร่างกายให้แข็งแรงขึ้นมา

ในกายอดนอนผ่อนอาหารของเรา เราอดอาหารเพื่อจะชำระกิเลสใจ คูตี คูอย่างเจ้าชายสิทธัตถะเวลาท่านอดอาหาร เข้าใจว่ากิเลสมันอยู่ที่กายใจ กลั่นลมหายใจก็ว่ากลั่นลมหายใจเพื่อจะให้ฆ่ากิเลสใจ สิ่งนี้เพราะธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ยังไม่บรรลุนิพพาน ความเห็น

ผิดโดยกิเลส โดยสิ่งต่างๆ มันก็ว่ากันไปประสาของความเข้าใจตรงนั้น แต่ในการประพฤติปฏิบัติ อย่างนั้นมันมีกำลังขึ้นมาไง มีกำลังขึ้นมา

แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว เห็นใหม่ การอดอาหาร โดยไม่มีปัญญา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่อนุญาต เพราะสิ่งนั้นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทดสอบมาแล้ว แต่การอดอาหารเพื่อจะให้กิเลสนี้เบาบางลง เราตถาคตอนุญาต ในบาติบอกไว้เลยว่าอนุญาต เพราะมันเป็นกลอุบายวิธีการอันหนึ่งที่เราจะต่อสู้กับกิเลสไง เรานั่งแล้วไม่สงบ เราพยายามทำสงบของเรา เพราะอะไร เพราะเราต้องการฐานตรงนี้ เราต้องการเข้าไปชำระกิเลสตรงที่หัวใจของกิเลสให้มันเห็นสติปัญญา ๔ โดยสังจะความจริง

ถ้าเห็นสติปัญญา ๔ โดยสังจะความจริงต้องจิตสงบก่อน จิตสงบเข้ามานะ สติปัญญา ๔ กาย เวทนา จิต ธรรม นี่มันเป็นที่อยู่ของกิเลส กิเลสอยู่ในกาย อยู่ในเวทนา อยู่ในจิตในธรรมของเรา สิ่งอาศัยเป็นเครื่องมือใจ จิตไม่ใช่ขั้นขั้น เวลาจิต อวิชชาปุจฉา สงขาร่า เพราะมันมีวิชาอยู่แล้ว มันเป็นมโนธาตุ เพราะมันเป็นอวิชา แล้วมันก็ผ่านขั้นออกมา ขั้นอย่างกลาง อย่างละเอียด อย่างกลาง อย่างหยาบออกมา ออกมามายึดสิ่งนี้

ถ้าจิตเราสงบเข้ามา เวลาเห็นสังจะความจริงมันจะไม่เห็นอย่างที่เขาสอนกันหรอก สิ่งที่เขาสอนกัน เครื่องยนต์กลไกมันก็เห็น เดี่ยวนี้คอมพิวเตอร์จะเอาจะสร้างภาพอย่างไรมันก็ได้ สิ่งนี้มันเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต เพราะมันไม่มีชีวิต มันถึงไม่มีกิเลสไง มโนธาตุมันเป็นธาตุที่มีชีวิตนะ ธาตุสสารต่างๆ เราเผาสิ่งใดมันก็แปรสภาพเป็นของสสารต่างๆ ไป มันมีของมันอยู่ในธรรมชาติของมัน แม้แต่เสียงก็มีเป็นธรรมชาติของมัน

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อมโนธาตุมันเป็นธาตุ แล้วมันมีชีวิต มันมีความรู้สึก เวลาเราคิดสิ่งนี้ เบื่อหน่ายคิดจนเบื่อหน่ายว่า สิ่งนี้เราอึด เราพอแล้ว ต่อไปเดี๋ยวก็คิดอีก เดี่ยวก็ต้องการอีก มันมีสภาวะต้องการ เพราะมันเกิดตายเกิดตาย มันมีพลังงานของมัน สิ่งนี้มันถึงสะสมสิ่งนี้มา กิเลสที่อยู่ในหัวใจอย่างนี้ มันอยู่ในหัวใจของมัน แล้วจะให้มันหลอกอีกว่า สิ่งที่เป็นอาการอย่างที่เราเห็นเป็นเปลือกของสัมผัส เราไปเคี้ยวกินเปลือกของสัมผัสที่ขมๆ เราก็อ้างว่าเป็นธรรม สิ่งนี้เป็นธรรม มันแค่ปล่อยวางโดยธรรมชาติ โดยธรรมชาติ เห็นใหม่ คุณพัดมา มันก็สงบของมัน โดยธรรมชาติ แดดออกฝนตกมันก็อยู่โดยธรรมชาติ ธรรมชาติอย่างนี้จิตก็ธรรมชาติ สสารนี้ก็ธรรมชาติ มโนธาตุก็เป็นธรรมชาติ มันก็เวียนไปในธรรมชาติ

แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เราเรียกกัน สติปัฏฐาน ๔ เห็นโดยสัจจะความจริงดี ถ้าเห็นสัจจะความจริง มันสะท้อนใจมโนธาตุนี้ ถ้าเห็นกายโดยสัจจะความจริงเป็นสติปัฏฐาน ๔ นะ มันจะขนพองสยองเกล้า มันจะสะท้อนหัวใจ เพราะอะไร เพราะมันสะท้อนกิเลสไป เพราะกิเลสมันอยู่ที่มโนธาตุ ถ้ากิเลสมันอยู่ที่มโนธาตุ แล้วมันออกไปยึด ยึดสิ่งต่างๆ นี่ว่าเป็นธรรมชาติ เป็นปกติธรรมดาของมัน

สิ่งที่เป็นปกติธรรมดา เพราะเรามีอำนาจวาสนาใจ มนุษย์สมบัติเป็นสิ่งที่ว่าเป็นอริยทรัพย์ เพราะการเกิดเป็นมนุษย์ ถ้าเราไม่ได้เกิดเป็นมนุษย์ จิตนี้เป็นมโนธาตุที่ต้องเกิดตลอดเวลา มันก็จะไปเกิดในกำเนิด ๔ นั่นนะ ไปเกิดเป็นสิ่งใดก็ได้ กำเนิด ๔ จิตนี้เกิดได้ ๔ อย่างนี้ แล้วดับไม่ได้ เพราะมันมีพลังงานตัวนี้ มันมีเชื้อใจตัวนี้ มันดับไม่ได้ เพราะมันมีพลังงานของมัน

แต่ขณะที่เราวิปัสสนา เราวิปัสสนามาเพื่อจะชำระสิ่งที่มันเป็นพลังงานอันนี้ไง ถ้าพิจารณากาย ถ้าเห็นกายแล้วคิดว่า กิเลสมันจะบอกว่า “เห็นกายต้องวิปัสสนากาย” ครูบาอาจารย์ที่ไม่เคยวิปัสสนานะ เห็นกายก็จะตะครุบใจ เหมือนเราตะครุบเงา ถ้าเราตะครุบเงาเราจะได้ผลนั้นไหม เราตะครุบเงาเงาก็หายไป เพราะร่างกายเราออกไปตะครุบ เราเคลื่อนไหวไปเงาก็หายไปแล้วนะ นี่ก็เหมือนกัน พอจิตมันสงบเห็นกายว่าจะวิปัสสนากาย ถ้าวิปัสสนากายกายก็เคลื่อนหายไป เพราะกำลังเราไม่มี

ถ้าเราเห็นกาย เราต้องกลับมาที่ผู้รู้ ผู้รู้คือตัวหัวใจ ตัวมโนธาตุ แล้วตั้งสติไว้กำหนดพุทโธๆ แล้วสร้างพุทโธนี้ให้แข็งแรงขึ้นมา สิ่งที่แข็งแรงขึ้นมา แล้วเรากำหนดที่กาย กายจะอยู่กับเราให้เราวิปัสสนาได้ ถ้าเราถ้าจิตของเราเคลื่อน กายก็หายไป กายก็เคลื่อนไป เห็นไหม นี่กำลังไม่พอ ถ้ากำลังไม่พอ เรากลับมาที่พุทโธ พยายามพุทโธ เราต้องอยู่ที่ร่างกายเรา อย่าไปตะครุบเงา ถ้าเราออกไปตะครุบเงา นี่คือการภาวนาส่งออก

ครูบาอาจารย์บอกว่า “เห็นกายต้องวิปัสสนากาย” เห็นกายต้องทรงกายให้ได้ก่อน ทรงสภาวะสิ่งนี้ไว้ การทำงานต้องหยุดนิ่ง ถ้าหยุดนิ่งเราจะทำงานได้ เราจะขยันนี่อ้อ เราต้องดับเครื่องก่อน ถ้าเครื่องยังติดเครื่องอยู่ เราไปขยันหรือเราจะไปทำ จะไปคลาย หรือจะไปซ่อมเครื่องในขณะที่เครื่องติดอยู่ มันพลังมันหมุนอยู่ของมันอย่างนั้น

นี่ก็เหมือนกัน จิตขณะที่ยังเคลื่อนอยู่ มันมีกำลังไม่พอ เราต้องพยายามทำให้มันนิ่ง ถ้าทำให้มันนิ่ง นิ่งที่ไหน? นิ่งกลับมาที่ผู้รู้ กลับมาที่สตินี้ ถ้ากลับมาที่สตินี้ตั้งไว้จะเห็นกาย ถ้าเห็นกาย

แล้ววิปัสสนา วิปัสสนาคือทำให้มันเป็นวิภาคะ ขยายแยกส่วนของมันให้มันแปรสภาพของมันไป
 สิ่งที่แปรสภาพออกไปเพราะอะไร เพราะมันกิเลสอาศัยตรงนี้เป็นที่อยู่อาศัย ยึดว่ากายนี้เป็นเรา
 สรรพสิ่งนี้เป็นเรา ด้วยความยึดของเขา ถ้าเราวิปัสสนาไปปัญญาเกิดตรงนี้ไง นี่วิปัสสนาตรงนี้ สติ
 ปัจจุบัน ๔ เป็นอย่างนี้นะ

สติปัฏฐาน ๔ คือเห็น กาย เวทนา จิต ธรรม “ด้วยตาของใจ”

ไม่ใช่เห็น กาย เวทนา จิต ธรรม ด้วยสัญญา

ด้วยสัญญานี้มันเป็นการเริ่มต้น เหมือนเด็ก เราจะสอนเด็ก เอาสีแดงมาให้เด็กดูว่าเป็นสี
 แดงเด็กก็ไม่เข้าใจ นี่นะสีแดงนะ ครั้งที่ ๑ ครั้งที่ ๒ มานี้สีแดงนะ ครั้งที่ ๓ เด็กมันจะบอกเองว่านี่
 สีแดงนะ นี่ก็เหมือนกัน เห็นสติปัฏฐานโดยภายนอกมันเป็นอย่างนั้นไง

เห็นสติปัฏฐานเห็นกาย ที่ไปเที่ยวป่าช้า ในวิสุทธิมรรคให้เราไปเที่ยวป่าช้า เราไปเที่ยวป่า
 ช้าเราไปเห็นซากศพจากภายนอกนะ ถ้าเราหลับตาให้หลับไปเที่ยวป่าช้า ให้ดูซากศพนั้นแล้ว
 หลับตา ซากศพมันจะเห็นเป็นภาพอยู่ในตาไหม ถ้าเห็นนี่ภาพนั้นออก ให้กลับมาที่อยู่ของตน
 แล้ววิภาคะ แยกส่วนขยายส่วน นี่ก็เหมือนกัน เห็นกายภายนอก สิ่ง que เห็นโดยสัญญามันเป็นข้าง
 นอก มันแกกิเลสไม่ได้ มันก็ปล่อยว่างๆ อย่างนั้น แล้วไม่ทำให้ละเอียดเข้ามาไง ไม่อยู่ที่ผู้รู้ ไม่อยู่
 ไปตะครุบเงา พอตะครุบเงามันก็หายหมด แล้วก็ทำกันอยู่อย่างนั้นนะ มโนธาตุนี้จะไม่ได้ชำระเลย

ถ้าเราวิปัสสนาโดยสติปัฏฐาน ๔ มโนธาตุจะโดนชำระ วิปัสสนาไปบ่อยครั้งเข้า กาย
 เวทนา จิต ธรรม หมั่นคราดหมั่นไถ การทำงานของแต่ละบุคคล เห็นใหม่ ผู้ชำนาญการ
 ประสบการณ์การชำนาญการของใจดวงนั้น เราต้องงานฝึกฝนงาน แล้วทำงานจนทำงานเป็น
 ทำงานเป็นก็ฝึกฝนกันต่อไป เขาจะทำงานสิ่งนั้นของเขาขึ้นมา

นี่ก็เหมือนกัน จากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ส่งต่อมาจากอัครสาวกต่างๆ แล้วส่ง
 ต่อมาด้วยใจนะ ถ้าส่งต่อๆ มาโดยทฤษฎีโดยปริยัติ ครูบาอาจารย์ของเราศึกษามาแล้วรื้อค้น
 อย่างไม่ เราถึงเคารพกันมาก “พ่อแม่ครูอาจารย์” เป็นคนที่เล็งหัวใจเรามา พ่อแม่เล็งได้แต่
 ร่างกาย หัวใจนี้พ่อแม่เล็งไม่ได้หรอก อยู่ที่บุญวาสนา ถ้าลูกเชื่อฟังพ่อแม่ พ่อแม่ก็มีบุญกุศล ถ้า
 ลูกไม่เชื่อฟัง พ่อแม่ก็มีความทุกข์ใจ

นี่ก็เหมือนกัน พ่อแม่ครูอาจารย์ของเรานี้ละ “พ่อแม่ครูอาจารย์” เลี้ยงทั้งร่างกาย เลี้ยงทั้งจิตใจ เพราะจิตใจมันมีโรคมากกว่าร่างกาย จิตใจนี้เป็นสิ่งที่เหนียวแน่นแก่นกิเลส แล้วถ้ามันมีผิดพลาดอย่างไร ครูบาอาจารย์จะชี้นำมา

เรามีสภาวะแบบนี้ ทำไมเราไม่รีบชวนขวาย ทำไมเราไม่รีบค้นคว้าของเรา ให้มันเกิดขึ้นมาจากภายใน นี่วิปัสสนาบ่อยครั้งเข้าห่มันคราดห่มันไถอย่างนี้

ถ้าพิจารณาขณะ ภายไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กาย ที่นี้เวลามันวิปัสสนาไปมันจะแปรสภาพ พอแปรสภาพไปมันจะว่าง แปรสภาพ หาย ปล่อยหมด ว่างหมด สิ่งต่างๆ แปรสภาพ จิตมันก็ปล่อย ปล่อยเพราะอะไร ปล่อยเพราะเรามีสติ เรามีสัมมาสมาธิ สัมมาสมาธิกำลังพอ ถ้าสมาธิมันเข้มเกินไป สิ่งนี้จะใส สิ่งนี้ถ้าสมาธิเด่นขึ้นมา สติปัญญาไม่พร้อม สิ่งนี้มรรคสามัคคีไม่ได้ ถ้าเราใช้ปัญญามาก สติสมาธิไม่พอ มันก็ไม่มรรคสามัคคี มันก็ปล่อยวางๆ

แต่ถ้ามรรคสามัคคี เหมือนกับเราทำอาหารสุกสำเร็จขึ้นมา เป็นอาหารออกมา ใสสำหรับมาให้เรากินได้ นี่ก็เหมือนกัน วิปัสสนาบ่อยครั้งเข้า นี้ความฝึกฝนเห็นไหม จนมรรค ๘ มันรวมตัวอย่างไร ธรรมจักรมันจะหมุนอย่างไร

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจักรฯ กับพระอัญญาโกณฑัญญะ “สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายต้องดับเป็นธรรมดา” มันเป็นธรรมดาของมัน เพราะสัจจะความจริงมันเป็นอย่างนี้ แต่เราไม่เคยเห็นของเรา เราศึกษาของเรา เราถึงจินตนาการของเรา สุตมยปัญญา จินตมยปัญญา ถ้าจินตนาการมันไม่สมดุล มรรคไม่สามัคคี

ถ้ามรรคสามัคคี คือรวมตัวแล้วสมุจเฉตพหุาน

พิจารณากาย ภายไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กาย กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ แยกออกจากกันโดยสัจจะความจริง

วิปัสสนาเวทนา เวทนาเป็นขั้น ๕ ขั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ขั้น ๕

วิปัสสนาจิต จิตไม่ใช่เรา จิตไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่จิต

วิปัสสนาธรรม ธรรมารมณฺ์ไ

สิ่งต่างๆ มันวิปัสสนาบ่อยครั้งเข้าจนมีความสมดุลจนมีความชำนาญ ถ้าขาดออกไป
สังโยชน์ขาด ตักกายทิฐิ วิจิกิจฉา สิ้นพตปรามาส นี้ปกอกเปลือก

ถ้าเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พาหิยะ เวลาผู้ที่ปฏิบัติรู้เร็ว ผู้ที่ขิปปาภิญญา ผู้ที่
ปฏิบัติง่ายรู้ง่าย ปฏิบัติกำหนดบั้นจะเข้าถึงพระอรหันต์เลย แต่สัตว์เวไนยสัตว์ เนยยะ ผู้ที่มีโอกาส
มันต้องก้าวเดินสภาวะแบบนั้น นี่ต้องทำอย่างนี้ ก้าวเดินขึ้นไป

ถ้ามันปล่อยวางอย่างนี้เป็นพระโสดาบัน แล้วก็ไปปฏิบัติไป สติปัญญา ๔ เหมือนกัน
วิปัสสนาของเราเข้าไปเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป ยกขึ้นเป็นสกิทาคามี เป็นอนาคามี พระอนาคามีจะ
ทำอะไรล่ะ กามราคะรุนแรงมาก สิ่งที่รุนแรงถ้าวิปัสสนากายนะ ถ้าเป็นพระสกิทาคามี กาย
กับจิตแยกออกจากกันโดยธรรมชาติ โลกนี้ราบเป็นหน้ากลอง ส่วนใหญ่แล้วเข้าใจว่าสิ่งนี้เป็น
ธรรม เพราะอะไร

เพราะ อวิชชาขุจยา สงฺขารา มันปิดตาใจไว้นะ มโนธาตุโดนกิเลสอย่างละเอียดปิดตาไว้
เราก็เข้าใจสิ่งนี้เป็นธรรม มันจะรุ่มเย็นเป็นสุขนะ คูสิ รุ่มเย็นเป็นสุขเพราะอะไร เพราะว่ากิเลสมัน
หลบตัว กิเลสมันหลอก หลอกว่าตรงนี้เป็นนิพพานนะ โลกนี้ราบเป็นหน้ากลอง แล้วกำหนดจิตก็
ได้เพราะอะไร เพราะมันเป็นสติปัญญา

มีสติปัญญา มันยังไม่ใช่เป็นมหาสติ-มหาปัญญา เป็นสติปัญญามันก็ควบคุมจิตได้ง่ายใช่
ไหม พอจิตมันคุมได้ง่าย เวลากำหนดเป็นกำหนดสมาธิ กำหนดให้เข้าความสงบมันก็ได้อยู่ตลอด
มันจะมีความชำนาญมากเพราะอะไร เพราะสิ่งที่เป็นกิเลสที่มันคอยทำให้ฟุ้งซ่าน สิ่งที่เป็นทำให้
มันติดขัด เราชำระมาแล้วเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมาจนมันปล่อยวางมาบ้างแล้ว นี่มันมีพื้นฐาน มันมี
สถานะของสกิทาคามีรองรับไว้ สิ่งที่รองรับมันก็เข้ามาสงบได้บ้าง ก็เข้าใจว่าเป็นเป็นนิพพาน สิ่งนี้
เป็นนิพพาน

เพราะมีสติปัญญาขึ้นมา มีอำนาจาสนาจะย้อนกลับนะ ถ้าย้อนขึ้นไป มันจะค้นคว้าไง ถ้า
เป็นอนาคามี จิตมันจะออกค้นคว้า ออกหากิเลส กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันอยู่ในใจ ใหม่ๆ ที่
กามราคะในหัวใจนี่นะ อยู่ในหัวใจมันสงบได้ สงบเพราะหลอกให้จิตนี้ยังต้องเกิดต้องตาย เพราะ
พระสกิทาคามียังต้องเกิดต้องตาย ว่าขิปปาภิญญา ขิปปาภิญญา นางวิสาขาเป็นพระโสดาบัน แล้ว
ถ้านางวิสาขา เวลาเป็นพระโสดาบัน ตายไปแล้วจะมาก็คือเป็นอะไรล่ะ เห็นไหม ขิปปาภิญญา ผู้ที่
ประพฤติปฏิบัติจะมีสิ่งนี้รองรับอยู่บ้าง มันถึงปฏิบัติได้ง่ายรู้ง่าย

แต่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ นี้ไม่มี พระองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระปัจเจกพุทธเจ้าเป็นพระโพธิสัตว์ จะเข้าถึงอริยมรรคไม่ได้ ถ้าเข้าถึงอริยมรรคจะไม่เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จะตรัสรู้ไป เพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้อง ๔ อสงไขยแสนมหากัป สิ่งนี้จะไม่เข้ามา พระโพธิสัตว์หรือผู้พุทธภูมิจะไม่เข้าเรื่องอริยมรรคเลย จะไม่เข้ามาเป็นอริยภูมิในหัวใจ จะต้องเป็นฉนวนโลกีย์ไปตลอด เพราะเป็นการสร้างสมบุญญานิการ แต่ขณะที่เราผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ ที่ว่าจะเป็นคน-สาวกที่จะมารู้สิ่งนี้ๆ มันจะมีมาอย่างนี้มารองรับไว้

ถ้ามีสติปัญญาอ่อนออกไป จะไปเห็นกามราคะ ถ้าเห็นกามราคะ วิปัสสนากายจะเป็นอสุภะ วิปัสสนาเวทนาความรู้สึกรู้สึกของจิต อาการคือเป็นกาม วิปัสสนาจิต วิปัสสนาจิต วิปัสสนาธรรม มันเป็นเรื่องของใจ เรื่องของใจนี้ขั้นอันละเอียด

สิ่งที่เป็นโทสัคคินา โมหัคคินา โทสัคคินา โมหัคคินาสิ่งนี้เป็นราคะ สิ่งที่เป็นราคะมันอยู่ที่ใจ อยู่ที่ใจเป็นขั้นอันละเอียด สิ่งขั้นละเอียดเราจะทำอย่างไร ขณะที่วิปัสสนากาย สิ่งนี้เป็นเรื่องของน้ำป่า เป็นที่ความรุนแรง

ในการประพฤติปฏิบัติ โลกที่เกิดขึ้นมา สิ่งที่เป็นกามราคะ สิ่งนี้เป็นเรื่องของว่า ชีวิตทั้งชีวิตเราแสวงหากันเพื่อสิ่งนี้นะ ดูอย่างสัตว์ สัตว์ที่มันสวยงาม เวลาหน้าผสมพันธุ์มันจะหาคู่ของมัน มันจะถึงคราวของมัน มันจะต้องสิ่งที่มันแสดงออกของมัน นี่เป็นเรื่องของสัตว์นะ เพราะมันเป็นสิ่งที่การสืบพันธุ์ การดำรงเผ่าพันธุ์ของมัน

สิ่งที่เราเป็นมนุษย์ เป็นคน มันก็ว่าสิ่งนี้มันเกิดขึ้นมา สิ่งนี้คืออะไร? สิ่งนี้คือสัญชาตญาณ สิ่งนี้การศึกษาเล่าเรียนทุกอย่าง ต้องศึกษา ต้องเล่าเรียน มันถึงจะเข้าใจนะ แต่เรื่องสัญชาตญาณของจิตอย่างนี้ไม่ต้องไปสอนมันนะ สิ่งนี้แรงปรารถนา แรงขับเคลื่อนของกามราคะในหัวใจของสัตว์โลกไม่ต้องไปสอนมัน มันเป็นสัญชาตญาณ ถ้าสิ่งที่ต้องสอน สัตว์ป่าต้องไปสอนมัน มันจะดำรงเผ่าพันธุ์มันไม่ได้หรือ สิ่งนี้เป็นสัญชาตญาณที่มันจะสืบพันธุ์กัน มันจะเผ่าพันธุ์กันมา

มนุษย์ก็เหมือนกัน ในหัวใจ แม้แต่เทวดาลงมา สิ่งนี้ก็ยังมีในหัวใจเลย ถึงเป็นทิพย์ก็เป็นกาม สิ่งที่เป็นกามในหัวใจเพราะสิ่งที่เป็นทิพย์ก็เป็นกาม มันเป็นเรื่องของทิพย์ มันเป็นเรื่องของสิ่งที่เป็นเรื่องของหัวใจสัมผัส

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราพิจารณากาย พิจารณากายมันจะเป็นอสุภะ อสุภะเป็นของที่เน่าเปื่อย สิ่งนี้เป็นของที่เป็นอสุภะ เป็นของที่สิ่งที่ว่ามันเห็นโดยธรรม มันจะเกิดเป็นสิ่งที่สกปรกโสโครก แต่เห็นโดยกิเลส มันจะว่าสิ่งนี้เป็นของน่ารักน่าชบใจเห็นใหม่ ถ้าวิปัสสนากาย

วิปัสสนาจิตเห็นใหม่ เทวดาเขายังเสพงามโดยที่เขาเป็นทิพย์ นี่ก็เหมือนกัน จิตมันต้องการ จิตมันแสวงหา จิตมันเป็นสัญชาตญาณของมัน ในตัวของมันเองมันก็พอใจของมันเอง กามฉันทะ ความพอใจ ความสลับซับซ้อนของจิต จิตแม้แต่...เวลาขั้นๆ ขั้นกับจิตที่มันทำงานกัน นั้นมันก็เป็นกามอันละเอียดในหัวใจนะ สิ่งที่วิปัสสนาในเรื่องของจิตมันจะละเอียดกว่าพิจารณาเรื่องของกาย ถ้าพิจารณาเรื่องของกาย ขนาดว่าละเอียดกับหยาบ ละเอียดกับหยาบนี้มันอยู่ที่จิตนิสัย อยู่ที่อำนาจวาสนา

ถ้าวิปัสสนากาย สิ่งที่วิปัสสนากายซ้ำแล้วซ้ำเล่า มันจะเกิดเป็นเจโตวิมุตติ เจโตวิมุตติคือ วิปัสสนาโดยสมาธิ สมาธิจะมันคงมาก ขณะที่พิจารณาอสุภะอย่างนี้ นี่เพ่งอยู่ ที่ว่าครูบาอาจารย์บอกว่า เวลาเพ่งออกไปเห็นโครงกระดูกเดินได้ เห็นโครงกระดูกกินข้าว เห็นโครงกระดูก ขับเคลื่อน นี่ไง ถ้าจิตสงบขนาดนี้มันจะเห็นสภาวะแบบนี้ ใครที่เห็นว่าเห็นโครงกระดูกเดินได้ๆ...อย่าเพิ่งฟัง ถ้าเห็นโครงกระดูกเดินได้ๆ ของครูบาอาจารย์ท่านเห็นของท่านจริง เพราะจิตของท่านมีกำลังของท่าน มีกำลังของท่านเพราะท่านยกขึ้นมาเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา

สิ่งที่ยกขึ้นมา ใครเป็นคนยก? มโนธาตุมันเป็นคนยก มโนธาตุมันทำงานของมัน อริยสัจ มันอยู่ที่ใจ ใจนี้กลั่นออกมาจากอริยสัจ ในเมื่อจิตนี้มันยกขึ้นมาเป็นกำลังของมัน มโนธาตุนี้มันทำงานของมัน มโนธาตุเป็นมรรคญาณออกมา แล้วมโนธาตุทำลายอาการของใจเข้ามา มโนธาตุนี้มันถึงมีกำลังของเขา

แล้วเราว่าเราพิจารณาของเราโดยสามัญสำนึกโดยโลกีย์ปัญญา โดยความเป็นของเราศึกษา มาแล้วว่า สิ่งนี้เป็นโครงกระดูกเดินได้ นั้นมันเป็นเรื่องวิปัสสนิกนะ นึกเอง ผันเอง สิ่งนี้มันเป็น เรื่องจิตดิบๆ ใจ จิตดิบๆ แบบฤทธิชีพรที่เขาเหาะเหินเดินฟ้านะ พระเทวทัตนะ ได้ฉานโลกีย์ เหาะ ได้ด้วย แปลงกายเป็นงูก็ได้ สิ่งต่างๆ ก็ได้ กิเลสมันสะท้อน มันได้ทำลายกิเลสแม้แต่ขั้นเดียวไหม? มันไม่ได้ทำอะไรเลย สิ่งนั้นเพราะอะไร เพราะมันเป็นจิตดิบๆ ใจ มันไม่ใช่มโนธาตุ มโนธาตุต้อง คายกิเลสออกเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นมา

ขณะที่เป็นกามราคะ วิปัสสนาไปมันจะเริ่มละเอียดเข้าไป ขณะที่เพิ่งไปเห็นสภาวะแบบนี้มันจะตื่นตื่น มันจะไปประสบการณ์อย่างนี้ ประสบการณ์ที่เราเห็นสภาวะต่างๆ เห็นขณะที่จิตสงบ มองออกไปจะเห็นเป็นโครงกระดูก นั่นเป็นเรื่องภายนอกนะ มันต้องย้อนกลับมาโครงกระดูกที่มันเพิ่งไปหาเขาต่างหากสำคัญกว่านะ โครงกระดูกที่มันอยู่นี่ โครงกระดูกที่วิปัสสนาอยู่นี่ สิ่งนี้ต่างหาก เพราะโครงกระดูกนี้ มโนธาตุมันอยู่นี่ไง มันถึงติดข้องในกามราคะไง

เพราะติดข้องในกามราคะ เราเอาสิ่งที่เป็นโครงกระดูกสิ่งที่เป็นอสุภะ สิ่งที่เป็นสิ่งที่เยี่ยมไป ด้วยน้ำเลือดน้ำหนองนี้ ให้มันเห็น ให้มันสนใจไป สอนว่าสิ่งนี้มันเป็นความสกปรกโสภณอย่างนี้ โดยธรรม โดยธรรมนะ ถ้ามีสติมีปัญญาจะเห็นสภาวะแบบนี้ ถ้าไม่ใช่มีสติโดยธรรมนะ เป็นทางโลกเห็นใหม่ วิปัสสนิกมันเห็นเป็นอีกอย่างหนึ่ง เห็นสภาวะที่เวลาวิปัสสนาปล่อยวางอย่างนี้ เวลามันเสื่อมออกไปนะ ผู้ที่เห็นสิ่งนี้เป็นความสกปรกโสโครกๆ ทำไมมันปล่อยออกไปแล้ว ทำไมมันมีครอบครัวอีกล่ะ? นี่มันเป็นวิปัสสนิกไง

แต่ถ้าเป็นสักจะความจริงนะ ตั้งแต่เป็นสภิกาคามีมาแล้ว มันเห็นสิ่งที่เป็นผลบุญกุศล มันจะไม่ทำสิ่งนั้นหรอก เพียงแต่ทดสอบใจ สิ่งที่ทดสอบใจ มันแง่มุมของการประพฤติปฏิบัติ กิเลส มันหลบซ่อนอยู่ในใจนี้มันละเอียดอ่อนมาก เราจะต้องตีแผ่มันออกมา สิ่งใดเป็นเหลือบเป็นที่ซ่อนของกิเลส เราต้องเอาสิ่งนั้นออกทดสอบ ทดสอบกับอะไร? ทดสอบกับกามราคะ ทดสอบกับอสุภะ สิ่งที่เป็นอสุภะ เป็นอสุภะเพราะมีสติ เพราะมีสมาธิ มันเป็นอสุภะ

ถ้าวิปัสสนาเป็นอสุภะ ไม่เป็นอสุภะ กำลังไม่พอ ต้องกลับมาที่พุทโธ กลับมาเพิ่มกำลังของจิต สิ่งที่มีมโนธาตุเพิ่มกำลังมัน ถ้าเป็นสัมมาเห็นใหม่ สิ่งที่เป็นสัมมาจะเป็นธรรม สิ่งที่วิปัสสนาออกไป สิ่งนั้นเป็นกิเลส มันจะเป็นกิเลส สิ่งที่เป็นกิเลสมันจะทำให้เสื่อมคลาย ทำให้สิ่งไม่มีกำลังขึ้นมา วิปัสสนาไปมันจะไม่ก้าวเดินของมัน เห็นใหม่ สิ่งนั้นเป็นกิเลสต้องปล่อย แล้วกลับมา

อย่า...อย่าคิดว่าเป็นงานของเรา ถ้าเป็นงานของเรา เราต้องรีบชวนขวาย เราอยากได้ถึงธรรม สิ่งที่เป็นธรรมให้กับหัวใจ เราก็จะชวนขวายเราก็จะรีบๆ ของเรา นี่เป็นเรื่องของกิเลสนะ ถ้าเรื่องของกิเลส เห็นใหม่ มัชฌิมาปฏิปทา ความสมคูล สิ่งที่เป็นสมคูลนะ เราประพฤติปฏิบัติมาขนาดไหน คุณ คุณความสมคูลของโลก ถ้ามีความสมคูล โลกจะอยู่ร่มเย็นเป็นสุข แต่ถ้ามีการเอารัดเอาเปรียบกันนะ สังคมนั้นจะปั่นป่วน

นี้ก็เหมือนกัน ในหัวใจเรากิเลสกับกรรมมันต่อสู้กันนะ เดี่ยวกรรมก็ชนะหนหนึ่ง เดี่ยวก็กิเลสชนะหนหนึ่ง การต่อสู้มันมีแพ้มีชนะ มีการถอยมีการท้อถอย มีการล้มลุกคลุกคลาน มีการที่ปล่อยว่างหมด วิปัสสนาสุกแล้วปล่อยเวียงว่างหมดเลย นั่นนะชะล่าใจไม่ได้ เพราะสิ่งที่เวียงว่างขนาดไหนมันไม่มีขณะจิต ไม่มีการทำลายกัน สิ่งนั้นเดี๋ยวมันก็ออกไป ดึงออกมา แล้วเราก็ต้องไปนับหนึ่งใหม่ เป็นความทุกข์ความยากนะ

การวิปัสสนาที่จะเข้าไปเห็นมโนธาตุนี้มันเรื่องมันลึกกลับขนาดนี้ แล้วเวลาค่อยกัน เวลาทางผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เห็นผู้รู้ เห็นมโนธาตุ เห็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน จิตนี้สงบ นั่นมันเป็นการคาดการณ์หมายนะ ถ้าเห็นมโนธาตุนี้มันต้องทำลายกามราคะ คือสิ่งที่มันเป็นชั้นอันละเอียดที่มันเป็นแม่ทัพใหญ่ของเจ้าวัฏจักร

สิ่งที่มันเป็นแม่ทัพใหญ่ของเจ้าวัฏจักรจะทำให้เราล้มลุกคลุกคลานอย่างนี้ ทำให้เราทุกข์ยากมาตลอดเวลา แล้วเราจะเข้าไปทำลายมัน คุณิ เวลากองทัพแต่ละกองทัพเขาต่อสู้กัน เขาทำสงครามกัน เขาทำกันเหาะแหะงั้นหรือ เขายังต่อสู้กันด้วยความชนะของเขา ด้วยการหุบมือเปิบหรือ เขาต้องวางแผน เขาต้องมีกลยุทธ์กลศึกของเขาอยู่ตลอดเวลา

การวิปัสสนาก็เป็นอย่างนั้นนะ เพราะอะไร เพราะสงครามธาตุสงครามชั้น สงครามกิเลสชนะ ชนะคน ชนะคนอื่นหมื่นแสนสร้างแต่เวรแต่กรรม ถ้าชนะคนอย่างนี้ มันจะปล่อยวางสิ่งนี้ ปล่อยวางสิ่งนี้ ถึงที่สุดมันจะทำลายจิต กลืนมาที่จิต ทำลายที่จิต ว่างหมด มีเศษส่วน มีสิ่งที่ตกค้างอยู่วิปัสสนาไป จะติดตรงนี้นะ

ถ้าวิปัสสนาส่งนี้ไปก็เข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นมรรค ๔ ผล ๔ ใจ สิ่งพิเศษส่วนแล้วตกค้างอยู่ เพราะฝึกฝนไปบ่อยๆ ครั้ง อนาคา ๕ ชั้น สิ่งก่อนาคา ๕ ชั้น แล้วถ้าผู้ที่ไม่เห็นตรงนี้นะ จิตยังเกิดอยู่นะ ถ้าจิตไปเกิดบนพรหม ถ้าไม่เห็นมโนธาตุ จิตนี้จะไปเกิดบนพรหม เพราะความหลงผิด หลงผิดว่าเราทำลายกามราคะแล้ว แล้วเราวิปัสสนาเก็บส่วนที่ตกหล่นอยู่นี้ว่าเป็นสิ่งที่ว่าเป็นวิปัสสนา

สิ่งนี้เวลาขึ้นไปถึงข้างบน รูปปราคะ อรูปปราคะ มานะ อุทธัจจะ อวิชชา อุทธัจจะนี่ไง ถ้าเกินเก็บส่วนอยู่นี้มันเคลื่อนออกไป สิ่งที่เคลื่อนออกไปมันก็เป็นสิ่งที่มันเป็นกระทบอยู่แล้ว เห็นไหม มโนธาตุ สิ่งที่มีมโนมีอยู่ มนสุมิปี นิพพินุทติ มโนสมุสเสปี นิพพินุทติ เห็นไหม ความเป็นมโนตัวของมโนก็น่าเบื่อหน่าย ตัวที่สิ่งที่มีมโนสิ่งที่กระทบ คือตัวภพ คือตัวใจ สิ่งนี้กระทบกับสิ่งใดมันก็

เกิดความรู้สึก ก็น่าเบื่อหน่าย สิ่งที่น่าเบื่อหน่ายนี้ใครเป็นคนพูดล่ะ? ในอาทิตตฯ ใ ในอาทิตต
ปริยายสูตร เห็นใหม่ อาทิตตฯ ที่สอนชฎิล ๓ ฟัน้อง

เพราะอะไร เพราะเขาบูชาไฟ เขาบูชาไฟ บูชาไฟ แล้วเขาเพ่งไฟ พอเขาเพ่งไฟ เขาก็มีฤทธิ์
มีเดชของเขา เพราะอะไร เพราะเขาส่งออกไป เขาส่งออกไป กำลังของจิต กำลังของจิตที่มันทำ
กตินี้มันมีกำลังของมันนะ เหาะเหินเดินฟ้าได้ มีกำลังของเขาได้ แต่นี้ไม่เห็นตัวมโนธาตุ

แต่ถ้าเข้ามาเห็นใหม่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปทรมาน ไฟเป็นของร้อน ตาเป็น
ของร้อน หูเป็นของร้อน สิ่งใดก็ร้อน ร้อนเพราะอะไร ร้อนเพราะโทสัคคินา ร้อนเพราะโมหัคคินา
ร้อนเพราะราหลงใจ ตาเห็นก็หลงในรูป เสียงฟังเสียงก็หลงในหู หลงไปหมดเลย แล้วเขาบูชาไฟ
อยู่ เขาจะเห็นได้อย่างไร

นี่เขาไม่เห็นเพราะเขาบูชาเขาส่งออกไป เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าท่านแสดงอา
ทิตตฯ กลับมา มนสุมิปี นิพพินุทติ มโนสมมุเสปี นิพพินุทติ มโนตัวนี้มันต้องละชั้นเข้ามาเป็น
ชั้นเป็นตอนเข้ามา ถ้าละชั้นเป็นชั้นเป็นตอนเข้ามา แล้วใครจะเป็นคนเห็นล่ะ

ถ้าคนจะเห็นมโนเห็นใหม่ อรหัตตมรรค ถ้ามีอรหัตตมรรค สิ่งที่เป็นเข้าไปจับตัวมโนตัว
ความรู้สึกของใจได้ ตัวมโนธาตุนี้ทำลายเข้ามาทั้งหมดเลย ตัวมโนธาตุเป็นตัวของจิต จิตนี้ออก
เคลื่อนไปแล้ววิปัสสนาปล่อยวางสิ่งต่างๆ เข้ามา ลอกปอกชั้นอย่างหยาบ ชั้นอย่างกลาง ชั้น
อย่างละเอียด ปอกชั้นอย่างหยาบก็เป็น โสดาบัน ปอกชั้นอย่างกลางก็เป็น สกิทาคามี ปอกชั้น
อย่างละเอียด สิ่งที่ยังละเอียดเป็นอนาคามี แล้วก็ถ้าไม่ได้จับสิ่งนี้ จิตนี้ยังเกิด

จากมโนธาตุ เพราะตัวมโนธาตุคือตัววิชา ตัวมโนนะ ตัวใจนี้เป็นตัววิชา ตัววิชา
เวลาถ้าไม่มีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่เป็นปุถุชน มันจะเกิดจะตายโดยที่ไม่มี
ต้นไม่มีปลาย อยู่ในวิภว วิภว กามภพ รูปภพ อรูปภพ เกิดได้ทุกอย่าง เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน ตก
นรกอเวจีได้ทั้งนั้นเลย สิ่งนี้มันเป็นไปเพราะแรงขับเคลื่อนเท่านั้น ตัวมันเองเป็นสถานะที่รองรับ
ทั้งๆ ที่เป็นนามธรรมนะ

มันนามหัตถรรย เพราะธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มาแก้กันตรงนี้ไง มาแก้
สิ่งที่เป็นนามธรรมในหัวใจของสัตว์โลก แล้วในหัวใจของสัตว์โลกต้องมีอำนาจาสนา ถ้ามี
อำนาจาสนามันจะมีความเชื่อเข้ามา แล้วเวลาความเชื่อแล้วประพฤติปฏิบัติ เห็นใหม่ ความเชื่อ

เป็นศรัทธา แต่ขณะที่ประพฤติปฏิบัติ มรรคญาณมันเกิด ถ้ามรรคญาณมันเกิด ธรรมจักรหมุน หมุนนี้ปัญญามันหมุนมาเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมา มันยิ่งมหัศจรรย์กันเข้าไปใหญ่ แล้วพอมันลงว่างหมด คิดหมดเลย

ถ้าไม่มีครูบาอาจารย์คอยชี้แนะนะ คิด คิดเพราะอะไร เพราะว่างไง โลกนี้ว่าง โลกนี้ว่างหมด โลกนี้ว่าง เรือนว่าง แต่ใครเป็นคนว่าว่างละ โลกของเขา เวลาหลวงปู่มันบอกครูบาอาจารย์ เห็นไหม นิพพานไม่อยู่ในอากาศ ไม่ได้อยู่ในภูเขา ไม่ได้อยู่ในสิ่งต่างๆ ไม่ได้อยู่ในวัตถุใดๆ เลย นิพพานอยู่ที่ใจ ใจนี้เป็นตัวนิพพาน

นิพพานจะเข้านิพพานเข้ากันอย่างไร? เข้าที่ใจของเรา

ถ้าใจของเราเป็นนิพพาน เห็นไหม มันโล่ง โล่งขนาดไหน โล่ง สิ่งที่เป็นภูเขาเป็นสิ่งที่เป็นวัตถุ เขาไม่มีชีวิตใจ ถึงเขาจะทำลายตัวเขาเอง เขาจะโค่นระเบิด เขาจะรื้อบ้านกัน เขาทำลายบ้าน มันสร้างขึ้นมาก็เป็นบ้าน ทำลายออกไปก็เป็นสมมุติ สร้างขึ้นมาเป็นสมมุติก็เป็นบ้านหลังหนึ่ง มันเสื่อมสภาพไปมันก็เป็นสมมุติ มันเป็นวัตถุ มันเป็นหิน เป็นอิฐ เป็นทราย เป็นปูน มันไม่มีความรู้สึกหรอก แต่หัวใจมันมีความรู้สึก ตัวธาตุรู้ ตัวมโนธาตุนี้มันรู้ แล้วมันบอกว่า ว่างๆ ก็คำว่า มันว่างๆ ก็ตัวมันนะ มันไม่มีใครสามารถจับมันได้

แต่ถ้าเป็นอรหัตตมรรค คือตัวมันเองมันย้อนกลับ ถ้าอรหัตตมรรคจะจับตัวจิตนี้ได้ ถ้าตัวจิตนี้จับได้ด้วยอรหัตตมรรคแล้ว จะเป็นสติปัญญาโดยอัตโนมัติไง มหาสติ-มหาปัญญาทำลายกามราคะออกมา แล้วสติเป็นอัตโนมัติ เพราะปัญญาของมหาสติ-มหาปัญญานี้มันเป็นปัญญาสังขารสังขารเป็นขั้น ๕ นะ สังขารเห็นไหม ถ้าสังขารมีสมาธิรองรับ สังขารในความคิดความปรุง ความแต่งอันละเอียด วิปัสสนาโดยสุภะกับจิตมันทำลายกัน สิ่งนี้เป็นสังขาร

แต่ถ้าเป็นสติ ถ้าเป็นปัญญาของอรหัตตมรรคมันไม่เป็นเช่นนั้น เพราะอะไร เพราะมันเป็นตัวจิต ตัวจิตล้วนๆ มันไม่กระทบสิ่งใดเลย ตัวพลังงานใจ น้ำมันมันต้องมีประกายไฟ มันจุดน้ำมันนั้นมันถึงติดได้ ตัวน้ำมันเองมันจุดตัวมันเอง ถ้าโค่นความร้อนมันทำลายมันเอง มันจะเกิดตัวมันเองขึ้นมาอย่างนั้น มันต้องมีความร้อน

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าตัวของจิต สติปัญญาอย่างนี้มันเป็นสติอันละเอียด ถ้ามันมีการขยับมีการเคลื่อนไหวมันจะเป็นอุทธรณ์จะ มันเป็นสังโยชน์อันละเอียดไง อุทธรณ์ก็คือจิตที่มันกระเพื่อม คือ

ปัญญาอย่างหายาบ คือเครื่องมืออย่างหายาบ จะเข้าไปกลั่นกรองสิ่งที่เป็นละเอียดไม่ได้ เหมือนเชื้อโรค เชื้อโรคบางอย่าง เราจะเข้าใจถึงเชื้อโรคได้ บางอย่างเราต้องเพาะเชื้อบางอย่าง

นี่ก็เหมือนกัน กิเลสอย่างหายาบ อย่างกลาง อย่างละเอียด อย่างละเอียดสุด สิ่งทีละเอียดสุด มันเป็นเรื่องของจิตเลย มันเป็นตัวกวางสวะ มันเป็นตัวภพ มันเป็นตัวฐาน มันเป็นตัวสิ่งที่มีมโนธาตุไป สิ่งที่มีมโนธาตุคือตัวอวิชชา แล้วอรหัตตมรรค ปัญญาอันละเอียดซบซิมซบเข้าไป ถึงที่สุดมันจะทำลายตัวนี้ ทำลายตัวมันเอง จะเป็นธรรมชาติ

ถ้าเป็นธรรมชาติคือเป็นธรรมโดยสัจจะความจริงใจ ถึงมโนธาตุมันก็เป็นกิเลสนะ

พุทโธ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ตัวพุทธะ ตัวผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน คือตัวสถานะ คือตัวรองรับความรู้สึกใจ คือตัวสิ่งที่ว่าเรื่อนว่าง ว่าโลกลื่นว่าง สิ่งทีว่างใจ แต่ถ้าไปทำลายตัวมันเอง เห็นใหม่ วิมุตติไม่มีสิ่งใดเลย แต่มีอยู่นะ มีอยู่คือตัวความรู้สึกของจิตตัวนั้นมียู่

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ขึ้นมาแล้ว ๔๕ ปี ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการอยู่นี้มาจากอะไรละ ภารา หเว ปญจกฺขนฺธา ชั้นนี้เป็ภาระ สังขาร สังขาร ความคิดความปรุงความแต่งมันเป็สิ่งที่บริสุทธิ์ใจ สิ่งทีบริสุทธิ์เพราะมันไม่มีกิเลส มันไม่มีกิเลส สิ่งนี้เป็เครื่องมือของใจดวงนั้น

ถ้าใจดวงนั้นก็เอาสิ่งนี้สั่งสอนใจ เห็นใหม่ ใจดวงหนึ่ง ใจดวงนี้ทีบริสุทธิ์ได้ทำลายมโนธาตุไปแล้ว มนฺสุมีปิ นิพฺพินฺหติ ตัวมโนนั้นได้ทำลายโดยอรหัตตมรรค สิ่งทีทำลายโดยอรหัตตมรรค มโนก็ไม่มี ความสัมผัสของมโนก็ไม่มี สิ่งทีเกิดจากความสัมผัสนั้นก็ไม่มี ไม่มี เพราะมันโดนทำลายไปแล้ว ไม่มีแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า หลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ ท่านเอาอะไรเทศนาว่าการละ

มันเป็ ภารา หเว ปญจกฺขนฺธา คือสิ่งที่ ภารา หเว ปญจกฺขนฺธา นี้คือสิ่งที่เป็ปุณฺชนทีเป็ภาระเป็ชั้น ภารา หเว สิ่งทีเป็ภาระ สิ่งทีเป็ชั้น ชั้นนี้เพราะอะไร เพราะการเกิดมาเป็มนุษย์ ได้สถานะของมนุษย์ มีธาตุ ๔ และชั้น ๕ ในเมื่อธาตุ ๔ และชั้น ๕ มันอยู่ในร่างกายของเรา แล้วจิตดวงนี้มันพัฒนาการของมัน มันมโนธาตุตัวนี้

เราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะเราเกิดมามีอำนาจาสนา พอมีอำนาจาสนา นี้เราเชื่อธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเรามีการกระทำ เราคั่นห้ามโนของเรา คือ

ตัวสัมมาสมาธิ แล้วเราขึ้นมาทำลายตัวนี้ออกไปเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป สิ่งนี้เราทำลายออกไป พอมันทำลายให้จิตนี้ ตัวมโนนี้ทำลายเป็นธรรมชาติ พอธรรมชาติแล้ว ชีวิตที่เหลือ คนเราเกิดมาต้องตายใช่ไหม คนเรา ๘๐ ปี ๑๐๐ ปีต้องตายไป

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเกิดมา สามเณร ๗ ขวบ ขณะที่ทำมโนธาตุออกไป สิ่งชีวิตที่เหลือมา สิ่งนี้เป็นสิ่งที่สะอาด สะอาดเพราะจิตนั้นสะอาด แต่เราถ้าเป็นปุถุชนตายไป เกิดมาตั้งแต่เกิดจนตาย คิดที่ไรมันก็เดือดร้อนหัวใจ เพราะมันมีพลังงาน มันมีความรู้สึกในหัวใจ มันจะมีความโกรธ มันมีราคะเผาใจ แต่สามเณร ๗ ขวบ ตั้งแต่ตรัสรู้เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา ชีวิตเหลือนานะ สิ่งนี้เป็นความสะอาดของใจดวงนั้น แล้วใจดวงนี้มันเป็นธรรมชาติละ มันสั่งสอนใครก็ได้ มันจะเข้าใจสิ่งต่างๆ ชีวิตนี้ทั้งหมด ชีวิตนี้สมมุติ การเกิดนั้นสมมุติ เห็นโลกนี้เป็นเรื่องสมมุติ

แต่สมมุติขณะของเรา เราแยกไม่ออกไง เราก็ว่าสมมุติๆ โดยสามัญสำนึก โดยกิเลสใจ แล้วก็ก็เป็นธรรมชาติว่ากันสภาวะแบบนั้น...ธรรมชาตินะ มันจะสอดคล้องกับธรรมชาติ เวลามันตายไปแล้วนะ เพราะสถานะที่รองรับ สิ่งที่มีข้อมูลในใจดวงนี้ มันยังไม่...ในเมื่อมันเป็นมโนที่ยังมีอยู่ ยังไม่ได้ทำลายมัน มันจะต้องไปเกิดไปตาย เพราะมันเป็นธาตุอันหนึ่ง มันเป็นสิ่งที่มิในวัฏฏะนี้ไง

แต่ถ้ามันสิ้นสุดกระบวนการ สิ่งที่เป็นวิมุติมันมี มันเป็นที่คงที่ คงที่เพราะมันขาด มันไม่มีเชื้อใจของมัน ไม่มีเชื้อใจเพราะมีมรรคญาณ เพราะมีธรรมจักรที่มันชำระล้างมัน มันกลั่นออกมาจากอริยสังขาร ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค สิ่งที่เป็นมรรคเห็นใหม่ มรรคญาณเกิดมาจากไหน? เกิดมาจากที่เราเชื่อธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เราเห็นภูเขาขวางหน้านะ เราจะปีนภูเขา เริ่มต้นนะเราเห็นภูเขานี้เราจะคอยดูเลย นึกว่าเราจะปีนไม่ไหวไง แต่ถ้าในเมื่อแล้วเราปีนขึ้นไปเห็นใหม่ ภูเขาสูงขนาดไหน ถ้าเราขึ้นถึงยอดภูเขานั้น ภูเขานั้นอยู่ใต้เท้าของเราละ ถ้าเราปีนขึ้นมาจากดินเขา ดินเขาขนาดไหนมันก็อยู่ใต้เท้าของเรา เพราะเราปีนขึ้นไปได้

จากสิ่งที่ว่าเราจะปีนไม่ได้ เราจะทำไม่ไหว แต่ถ้าเราทำของเรา เพราะอำนาจของจิต ถ้าไม่มีอำนาจของจิต ไม่มีกำลังของใจ สิ่งที่กำลังของใจ คูสิ คูใจที่ใจคนเข้มแข็ง เขาไม่ตื่นตกใจกับสิ่งใดเลย เขามีความดำรงชีวิตของเขา เขาไม่ตื่นไปกับกระแส แต่คนที่โลเล คนที่ไม่มีอำนาจวาสนา สิ่งใดมาก็เปลี่ยน สับปลับกับชีวิตตลอดไป มันจะไม่ได้ผลหรอก

ในเมื่อภูเขาคือภูเรา คือเรื่องของหัวใจของเรา เราจะก้าวพ้นของมันไป ก้าวพ้นไปด้วยมรรค
ญาณนะ ก้าวพ้นไปด้วยอริยสัจ ด้วยมรรคญาณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ให้เป็นธรรม
นะ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อย่าให้เป็นธรรมของกิเลส ธรรมของกิเลสมันทำ
ให้เราล้มลุกคลุกคลาน แล้วถ้าเราหลงเราพลาดออกไป เราจะเสียเวล่ำเวลาของเรานะ

ถ้าเสียเวล่ำเวลา เห็นไหม เราปฏิบัติแล้วมันไม่ได้ผลตามความเป็นจริง พอไม่ได้ผลตาม
ความเป็นจริงนี่กิเลสมันปิดตา ปิดตาวานี้เป็นธรรม เราก็โอ้อโลมปฏิบัติโลมไปกับมันว่า นี่เป็นธรรม
ของเรา ทั้งๆ ที่มันมีความต้งเล ทั้งๆ ที่มันมีความสงสัย ถ้าเรายังสงสัยในหัวใจของเราอยู่นะ เรา
เราสงสัย แล้วทำไมคนอื่นจะ 모르กับเราละ เพราะสิ่งที่การแสดงออกมาของจิต มันแสดงออกมา
จากหัวใจที่มีกิเลส

แต่ถ้ามันเป็นความสะอาดบริสุทธิ์ของมันนะ มันจะเอาความสงสัยมาจากไหน เพราะความ
สงสัยมันเริ่มต้นตั้งแต่วิจิจจณา มันจะขาดตั้งแต่ตอนวิจิจจณาในเรื่องของธรรม ขนาดเป็นพระ
โสดาบันพาดเข้ากระแสแล้ว มันไม่สงสัยในธรรม แต่มันสงสัยในกิเลสอันละเอียดคนนั้นทั้งนั้น พระ
โสดาบันยังสงสัยในกิเลสอันละเอียด แล้วก็ต่อสู้ไป เหมือนกับเราปีนดินเขาได้ เราปีนดินเขาแล้ว
แล้วเราก็กู้ขึ้น เราก็ก้าวขึ้นไปจนสู้อยอดเขา ให้อยอดเขานั้นอยู่ที่ใต้ฝ่าเท้าของเรา

เราเป็นผู้เหนือโลกใจ เหนือกับทุกๆ อย่าง เรื่องของธาตุขันธ์นี้มันเป็นเรื่องของสิ่งที่เหลือ
ใช้ สอุปาทิสเสนิพพาน พระอรหันต์ที่เหลือเศษส่วน เศษส่วนอย่างนี้ เศษส่วนคือธาตุ ๔ ขันธ์ ๕ นี้
ไง เศษส่วนเพราะใจดวงนี้มันพ้นออกไปตั้งแต่ทำลายกิเลสอวิชชา ทำลายมโนธาตุนั้นแล้ว จะไม่
สิ่งใดเป็นนับเป็นเวลาเลย เวลานี้เป็นสมมุติ ทุกอย่างนี้เป็นสมมุติ สิ่งที่เป็นสมมุติจะเข้ากับจิตดวง
นั้นไม่ได้ จิตดวงนั้นจะไม่มีเวลา จิตดวงนั้นจะไม่มีกาล จิตดวงนั้นจะไม่มีสิ่งต่างๆ ทั้งนั้น ที่ไม่มี
สิ่งต่างๆ นั้นมันถึงมีจากจิตดวงหนึ่งให้กับจิตดวงหนึ่ง เราถึงประพฤติปฏิบัติของเรา

อย่างน้อยเนื้อดำใจนะ เหมือนเราอยู่กลางทะเล อยู่ในท่ามกลางของโอชะ บางคนเขามีเรือ
เร็ว เขาขับปลาภิญญา เขาปฏิบัติเร็วรู้เร็วของเขา เขาจะเข้าถึงฝั่งได้เร็ว บางคนเขามีเรือ บางคนเขามี
แพ เราไม่มีสิ่งใดเลย เรามีแต่มีอกกับเท้าของเรา เราจะว่ายน้ำเข้าฝั่ง มันจะช้าจะเร็วเราก็อำนาจของเราใช้
ไหม เพราะสิ่งนี้มันเป็นอำนาจวาสนาของเรา

เวลาเขาทำบุญกุศลกัน เวลาเขาทำคุณงามความดีกัน ทำไมเราไม่ทำแบบเขาละ แล้วกิเลส
มันมีในหัวใจของเรา มันจะไม่ทำแบบเขา เพราะเขาทำของเขาทำไม เขาต่อเรือของเขา เขาซื้อ มี

เครื่องยนต์กลไกของเขา เรือนี่ก็มีเรือกำลังที่เครื่องแรง เครื่องไม่แรง นี่ก็เหมือนกัน เวลาเขาทำบุญกุศลของเขา เขาทำด้วยเจตนาบริสุทธิ์ของเขาไง เขามีเนื่อนาบุญของโลก

ผู้ใดทำบุญกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้ มีผู้ไปถามว่า “ควรทำบุญกับใคร”

“ทำบุญกับที่เธอควรพอใจเถิด” เพราะกิเลสมันปิดตาอยู่ มันไม่ยอมทำหรรอก ถ้ามันไม่พอใจ มันไม่ศรัทธา “ให้ทำที่เธอพอใจ”

“ถ้าเอาผลล่ะ”

ถ้าเอาผล ตั้งแต่พระโศดาลัย สกิทา อนาคา ขึ้นมาจนถึงพระอรหันต์นะ แล้วอัครสาวกก็มากกว่าพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าก็มากกว่าอัครสาวก สิ่งต่างๆ ถึงที่สุด ถ้าสิ่งนี้ไม่มีให้ทำบุญกับสังฆะ ให้ทำสังฆทานไง สังฆะคือความบริสุทธิ์ของใจ เราไม่มีความตระหนี่ถี่เหนียวเราทำกับสังฆะ ทำกับสิ่งที่เราพอใจ สิ่งที่มีมันไม่มี

ขณะที่เราไปอยู่ในที่ไม่มีพระสงฆ์ เราไปอยู่ขณะที่เราไม่มีนะ เราทำน้อมถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า น้อมถึงสังฆะ สิ่งนี้ถ้าทำกับสังฆะคือสังฆทาน จะได้บุญเท่ากับทำกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม เขาต่อเรือต่อแพกัน เขามีเรือมีแพกัน เขาถึงเข้าถึงฝั่งได้เร็ว เรามีเรือ เรามีมือมีเท้าของเรา เราก็อายุเข้าฝั่งของเรา เรามีความตั้งใจของเรา จะทำให้มโนธาตุกลายเป็นธรรมธาตุ เอวัง